

**UNIVERZA NA PRIMORSKEM
PEDAGOŠKA FAKULTETA**

**DIPLOMSKA NALOGA
ZALA GREGORC**

KOPER 2021

UNIVERZA NA PRIMORSKEM

PEDAGOŠKA FAKULTETA

Visokošolski strokovni študijski program

prve stopnje Predšolska vzgoja

Diplomska naloga

**SPOZNAVANJE MARIONETE V PREDŠOLSKEM
OBDOBJU**

Zala Gregorc

Koper 2021

Mentorica:

izr. prof. Jelena Sitar Cvetko

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici izr. prof. Jeleni Sitar Cvetko za vse predloge in strokovno pomoč pri nastajanju diplomske naloge.

Zahvaljujem se tudi osnovni šoli Šenčur in vrtcu Šenčur, ki sta mi omogočila izvedbo praktičnega dela diplomske naloge v skupini Slončki ter vzgojiteljicama Nini in Nataši za sodelovanje in pomoč pri izvedbi.

Predvsem, bi se zahvalila staršema, ki sta mi pomagala skozi celotni študij in sta me vse skozi spodbujala in bila potrpežljiva vse do nastanka diplome.

Zahvaljujem se sestrama Jeri in Meti, ki sta mi pomagali pri pripravah na dejavnosti.

Zahvaljujem se tudi vsem ostalim, ki so kakor koli pripomogli k nastanku ali zaključku moje diplomske naloge.

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Zala Gregorc, študentka visokošolskega strokovnega študijskega programa prve stopnje Predšolska vzgoja,

izjavljam,

da je diplomska naloga z naslovom Spoznavanje marionete v predšolskem obdobju

- rezultat lastnega raziskovalnega dela;
- so rezultati korektno navedeni in
- nisem kršila pravic intelektualne lastnine drugih.

Podpis:

V Kopru, dne

IZVLEČEK

Marioneta je lutka, s katero lahko otrokom pričramo čarobni svet, pa vendar jih v vrtcih ne uporabljajo množično, saj so mnenja, da je za predšolske otroke tovrstna lutka prezahtevna. Če otrokom ne postavljamo predhodnih omejitev, kaj naj naredijo in česa ne, bomo na koncu spoznali, da jim bo marsikaj uspelo preko dejavnosti, pri katerih jih spodbujamo in verjamemo v njihov uspeh. Zato bodo otroci izdelovali marionete.

V diplomski nalogi z naslovom Spoznavanje marionete v predšolskem obdobju smo otrokom predstavili marionetno lutko in jih spodbudili, da so z vodenimi dejavnostmi ustvarili svoje marionete in z njimi nastopili. Nastajanje »kraljice lutk«, na nitih viseče marionete, ki jo v vrtcu redko srečamo, je bilo postopno. Začeli smo s preprosto marioneto na prstu in nato delo nadaljevali vse do marionete na nitkah.

V teoretičnem delu diplomske naloge smo najprej predstavili pomen lutke v predšolskem obdobju, nato pa opisali vrste lutk in jih na kratko primerjali z marioneto. Sledila je predstavitev same marionete, kakšne so njene značilnosti in njena zgradba. V zadnjem delu teoretičnega dela smo se dotaknili marionete v svetovnem razvoju ter začetka in razcveta marionete v slovenskem lutkarstvu.

V praktičnem delu smo otrokom predstavili preprosto navzdol vodeno lutko, nataknjeno na prstu, preprosto sicilijanko, češko marioneto in marioneto na nitkah. Skozi dejavnosti so otroci spoznali predvsem njihovo zgradbo in postopek, kako lutko upravljati. Na začetku so lutko spoznali, nato pa so jo tudi sami izdelali, saj smo želeli, da otroci razumejo ustvarjalni proces nastajanja lastne lutke od začetka do konca. Želeli smo jim dokazati, da so zmožni narediti marioneto in jo tudi animirati, poleg tega pa še raziskati, česa je marioneta zmožna v primerjavi z drugimi lutkami, ki so jih v vrtcu že spoznali. Zato smo projektno delo zaključili s samostojno lutkovno predstavo, ki so jo pripravili otroci z lastnimi marionetnimi lutkami.

Ključne besede: lutka v predšolskem obdobju, izdelovanje marionet, projektno delo, animiranje marionete, češka marioneta, marioneta na nitkah, dejavnosti.

ABSTRACT

Introducing a marionette in the preschool period

Marionette is a puppet that can conjure up a magical world for children, however, it is not used widely in kindergartens because it is believed such puppets are too complex for preschool children. If we do not set previous limits to children saying what they should and should not do, we eventually realize they succeed in many things through activities in which we encourage them and believe in their success. That is why children will be making marionettes.

In the diploma thesis entitled Introducing a marionette in the preschool period, we presented a marionette puppet to children and encouraged them to make and perform with their own marionettes during guided activities. The “queen of puppets”, a string marionette rarely being used in kindergartens, was created gradually. We started with a simple finger marionette and continued the work all the way to a string marionette.

In the theoretical part of the diploma thesis, we first introduced the importance of puppets in the preschool period, and then described types of puppets and compared them to the marionette. This was followed by a presentation of the marionette, its characteristics and structure. In the final segment of the theoretical part, we briefly described how marionettes have developed around the world, and the beginning and flourishing of marionettes in Slovenian puppetry.

In the practical part, we introduced the children to a simple puppet controlled from above, attached to a finger, a simple Sicilian, a Czech marionette, and a string marionette. Through activities, the children learned mainly about their structure and how to operate the puppet. In the beginning they got acquainted with the puppet, and then made one themselves, because we wanted the children to understand the creative process of creating their own puppet from beginning to end. We wanted to prove to them that they are capable of making a marionette and also animate it, as well as explore the potential of a marionette in comparison with other puppets they already know from the kindergarten. Therefore, we concluded the project work with an independent puppet show prepared by the children with their own marionette puppets.

Keywords: puppet in the preschool period, making marionettes, project work, marionette animation, Czech marionette, string marionette, activities.

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	1
2	POMEN LUTKE V PREDŠOLSKEM OBDOBJU	3
2.1	Razvijanje otrokove domišljije	3
2.2	Simbolna igra	4
2.3	Komunikacija	4
3	LUTKA V POVEZAVI S KURIKULARNIMI PODROČJI	6
3.1	Gibanje	6
3.2	Jezik	6
3.3	Umetnost	7
3.4	Družba	7
3.5	Narava	7
3.6	Matematika	8
4	PROJEKTNO DELO	9
4.1	Načela izvajanja projektne dela	9
4.2	Projektno delo po etapah	9
4.3	Vloga vzgojitelja in otrok pri projektne delu	10
5	VRSTE LUTK	11
6	MARIONETA	13
6.1	Značilnosti marionete	13
6.2	Zgradba marionete	13
6.2.1	<i>Glava</i>	13
6.2.2	<i>Trup</i>	14
6.2.3	<i>Okončine</i>	14
6.2.4	<i>Koleno</i>	14
6.2.5	<i>Gleženj</i>	14
6.2.6	<i>Ramena</i>	15
6.2.7	<i>Komolec</i>	15
6.2.8	<i>Zapestje</i>	15
6.2.9	<i>Navezava na križ</i>	15
7	PRIMERJAVA LUTK MED SEBOJ	17
8	SPECIFIKE MARIONETE V PRIMERJAVI Z DRUGIMI LUTKOVNIMI TEHNIKAMI	18
9	SVETOVNI RAZVOJ MARIONETE	19
9.1	Marioneta na nitkah	19
9.2	Marioneta na žici	19

10 MARIONETA V SLOVENSKEM LUTKARSTVU	21
10.1 Milan Klemenčič	21
10.2 Jože Pengov.....	23
11 PRAKTIČNI DEL.....	24
11.1 Problem.....	24
11.2 Namen.....	24
11.3 Cilji	24
11.4 Raziskovalna vprašanja.....	24
11.5 Načrt.....	25
12 MARIONETA NA PRSTU	26
13 UVODNA MOTIVACIJA PROJEKTNEGA DELA.....	27
14 MARIONETA NA PRSTU	28
14.1 Načrt.....	28
14.2 Predviden potek dejavnosti.....	29
14.3 Izvedba.....	30
14.4 Evalvacija	31
15 PREPROSTA SICILIJANKA	34
15.1 Načrt.....	34
15.2 Predviden potek dejavnosti.....	35
15.3 Izvedba.....	36
15.4 Evalvacija	37
16 PREPROSTA ČEŠKA MARIONETA.....	39
16.1 Načrt.....	39
16.2 Predviden potek dejavnosti.....	40
16.3 Izvedba.....	41
16.4 Evalvacija	42
17 PREPROSTA MARIONETA NA NITKAH.....	45
17.1 Načrt.....	45
17.2 Predviden potek dejavnosti.....	46
17.3 Izvedba.....	47
17.4 Evalvacija	48
18 LUTKOVNA PREDSTAVA.....	51
18.1 Načrt.....	51
18.2 Predviden potek dejavnosti.....	52
18.3 Izvedba.....	53
18.4 Zaključna predstava.....	53
18.5 Evalvacija	54

19 SKLEP	56
20 LITERATURA IN VIRI	61

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Etape projektne delo (Novak idr., 2009, str. 25).....	10
Preglednica 2: Tehnološka primerjava lutk	17

KAZALO SLIK

Slika 1: Lutkovna predstava Mali bosopet.....	27
Slika 2: Načrt za izdelavo marionete na prstu.....	29
Slika 3: Izrezovanje trupa lutke.....	30
Slika 4: Barvanje lutke.....	30
Slika 5: Navezovanje elastike.....	32
Slika 6: Otrokove marionete na prstu.....	33
Slika 7: Načrt za izdelavo sicilijanke	35
Slika 8: Obrišovanje in izrez trupa lutke.....	36
Slika 9: Barvanje glave lutke	37
Slika 10: Izrezovanje blaga za trup.....	38
Slika 11: Načrt za izdelovanje češke marionete.....	40
Slika 12: Lepljenje peresa	41
Slika 13: Izdelava križa.....	43
Slika 14: Otrokova lutka.....	44
Slika 15: Načrt za izdelavo marionete na nitkah	46
Slika 16: Barvanje trupa in glave lutke.....	48
Slika 17: Izdelava pričeske	49
Slika 18: Lepljenje okončin na trup lutke.....	49
Slika 19: Otrokove marionete na nitkah 1	50
Slika 20: Otrokove marionete na nitkah 2	50
Slika 21: Otrokove marionete na nitkah 3	50
Slika 22: Ozadja za lutkovne predstave.....	52
Slika 23: Priprava predstave na plaži.....	55
Slika 24: Priprava predstave na igrišču.....	55

1 UVOD

»Marionete so fantazija, pravljlična slika, poezija, nežnost brez pretirane razigranosti in razgibanosti – globoko zasanjano, lepo, tiho notranje doživetje.« (Pengov, 2011, v Majaron, 2013, str. 21).

Marioneta med lutkarji velja za »kraljico lutk« in nas prevzema s svojimi mehкими poetičnimi gibi in lebdenjem v zraku, ki nas popelje v svet domišljije. Po Trefaltu (1993) so marionete najzahtevnejše in čarobne. »Vse bistvene lastnosti marionete so skrite v njeni tehnološki posebnosti. Zaradi navezanosti na nitke ali žice so njeni gibi mehki, včasih melanholično nekoordinirani. Gibanje in reakcije celega lutkinega telesa so počasni. Oživljanje marionete je eden najzahtevnejših procesov izmed vseh lutkovnih tehnik.« (Trefalt, 1993, str. 47–48).

V vrtcih se otroci srečujejo z različnimi vrstami lutk, vendar pa zelo redko ali skoraj nikoli v vrtcih ne srečamo marionete. Namen diplomske naloge je, da skozi projektno delo, pri katerem so otroci tisti, ki imajo aktivno vlogo kot raziskovalci in ustvarjalci, spoznavajo in preizkušajo, kaj vse jim nudi marioneta; ob tem bo prisotno tudi medpodročno povezovanje. Spoznavali in preizkušali bodo lastne ročne spretnosti, svojo likovno ustvarjalnost in gradili medsebojne odnose. Že kot otroka so nas marionete prevzemale, saj so nam nudile in uprizarjale možnosti neresničnega v podobi človeške figure. V vrtcih ponavadi ne uporabljajo marionet, saj prevladuje mnenje, da so prezahtevne za predšolske otroke. Namen diplomske naloge je ugotoviti, ali je marioneta za otroke pretežka tako za izdelavo kot za animacijo. Preko projektne dela bomo spoznali, ali bodo samostojno naredili marionete skozi vodene dejavnosti, a jih bo tovrstna lutka pritegnila in v njih vzbudila zanimanje.

V teoretičnem delu je opisano, kako s pedagoškega vidika lutke pri predšolskih otrocih vplivajo na otrokov razvoj domišljije, komunikacije in vsa druga področja, ki jih otroci še usvajajo v svojem predšolskem obdobju. Večji del smo namenili sami marioneti, tj. kakšna zvrst lutke je to, kaj je zanjo značilno in kakšna je njena zgradba. Dotaknili smo se tudi zgodovine marionete, in sicer smo pregledali njen vpliv po svetu, kako je našla pot v Slovenijo ter kdo in kako so se pri nas zavzemali in delali za to, da se je ta lutka uveljavila pri nas.

V praktičnem delu bodo predstavljene dejavnosti, preko katerih so otroci raziskovali, spoznavali in izdelovali lutke. Prikazano bo, kako se bomo pripravili, kako bodo potekale dejavnosti in to tudi zabeležili. Pozorni bomo na to, kje imajo otroci težave in kakšen bo njihov odziv in zanimanje za izdelovanje marionete. Predvsem pa bodo otroci postopoma spoznavali marionete in pokazali svoje ustvarjalne sposobnosti.

Ob koncu bodo svoje marionete tudi predstavili in pokazali, kako so se jih naučili upravljati.

2 POMEN LUTKE V PREDŠOLSKEM OBDOBJU

Otroci se že pred vstopom v vrtec srečajo z lutkami, in sicer za zabavo v prostem času ali pa so jim le-te služile kot del njihovih igráč. V vrtcu pa nam lutke pri otroku pomenijo več kot samo zabava ali igrača, saj z njo preko igre ali vodene dejavnosti pri otroku razvijamo in spodbujamo govor, domišljijo, ustvarjalnost, čustveni razvoj in lutka pripomore tudi k verbalni in neverbalni komunikaciji med otroki in vzgojitelji. Strokovnemu delavcu lutka služi kot sredstvo za navezovanje stikov med otroki in vzgojitelji pri reševanju otrokovih težav, ki jih doživlja sam pri sebi ali pri konfliktih med vrstniki. Preko nje otroci izražajo samega sebe, se lutki zaupajo, saj jo sprejemajo kot svojega zaupnika in v njej najdejo tolažbo. Tudi vzgojitelji morajo verjeti v lutkino moč, tako kot otroci, saj le tako lahko vstopijo preko nje v svet, ki ga je otrok zgradil z lutko (Majaron in Korošec, 2006).

Preko lutke želimo z animacijo doseči, da otrokom ne vsiljujemo svoje volje, zahtev, dejanja, zgodbe s poučnim sporočilom, ampak mu lutko na zanimiv način predstavimo in ob tem pustimo, da sam razvije z njo odnos in preko nje tudi spozna prostor – gledališče, kjer domujejo lutke. Tako bo tudi otrok sam z lutko vstopal v čudežni svet, kjer bo ustvarjal in se ob tem zabaval, hkrati pa bo spoznaval lutke in gledališče in se bo tako tudi sam veliko naučil (Lainšček, 1994).

Otroke skozi lutkovne dejavnosti navajajo tudi na disciplino. Pri večini dejavnosti delajo v skupini in tako spoznavajo, da so odvisni drug od drugega in da le skupaj lahko dosežejo dobre rezultate. To lahko predstavijo tudi na nastopih, kar pa zadovoljuje njihove potrebe po ustvarjalnosti in aktivnosti. Pri tem odkrivajo, da je njihovo delo koristno, saj so aktivno vključeni v skupni projekt. Z delom v skupini pridobivajo tudi občutek pripadnosti nekemu timu, kar jim daje občutek pripadnosti in odgovornosti. Kljub vsemu pa moramo otrokom omogočiti, da se v te dejavnosti vključujejo prostovoljno po lastnih interesih, da jih ne selimo, če nimajo želje po sodelovanju. Naša naloga je predvsem, da spoznajo same lutke in njihovo dejavnost, o vključitvi v to pa se odločajo sami (Golub, 2003).

2.1 Razvijanje otrokove domišljije

Skozi igro, predvsem pa preko lutk, otroci razvijajo svojo domišljijo, saj se postavljajo v vloge, ki v realnosti ne obstajajo in niso zmožne dejanj, ki si jih otroci predstavljajo. Otroci skozi igro z lutko predstavijo, kar so videli, doživeli ali odigrajo nekaj, kar v realnosti ni mogoče, pa si želijo. V domišljijem svetu je vse mogoče, ni omejitev kot v realnosti. Otroek se lahko v svoji domišljiji takoj prestavi v drug svet, čas, kraj in prostor. Tistim, ki imajo bujno domišljijo, predmeti okoli njega postanejo

»magični« in prostor je njegova izmišljena dežela. Otroku moramo dati možnost in ne smemo zavirati njegove domišljije, saj tako pridobiva izkušnje in razvija ustvarjalnost ter zanimanje za različne stvari in pojave v življenju. Otrok pridobiva sposobnost razumevanja drugačnosti in raznolikosti življenjskih pojavov. Velikokrat odrasli menijo, da otroci fantazirajo in se ne zavedajo realnosti; pri tem moramo biti previdni, saj otroci skozi simbolno igro znajo ločiti, kdaj je neka situacija domišljajska in kdaj realna (Majaron in Korošec, 2006).

2.2 Simbolna igra

Za simbolno igro je značilno, da si otrok predstavlja stvari, ljudi ali dogodke, ki dejansko niso prisotni, in zato uporablja simbole. To se odraža pri igri vlog, ko se otrok postavlja v vlogo različnih oseb ali živali. V domišljiji svobodno spreminja tako vloge sebe in svojih soigralcev kot tudi pomen predmetov. Pri tem posnema osebe ali živali iz realnega življenja, a njihove vloge kombinira na svojevrsten način in jim dodaja tudi domišljajske elemente. Skozi to igro se zrcalijo otrokova izkustva, želje, pa tudi stiske in napetosti, ki se nezavedno odražajo skozi igro. Otrok v igri z lutko ne le oponaša, ampak dela, govori in deluje z lutkami, kot da so resnične osebe. Preko lutk izražajo določena čustva in preko tega otroci začnejo razumeti tudi lastna čustva, ki pa jih razvijajo v sočustvovanje. S tem se tudi otrok nauči, da preseže svoj egocentrizem (Marjanovič Umek in Zupančič 2001).

Za mlajše otroke, ki imajo lutko lahko že v roki, predstavlja to neko zadovoljstvo, saj z lutko ponavadi ljubkujejo, jo tipajo ali pa z njo udarjajo ob površino. Predvsem pa z njo manipulirajo. Vendar pozneje, ko se govor razvije z lutko v osnovi igre, začnejo postopoma razvijati simbolno transformacijo in zmanjšajo gibalno aktivnost. Skozi njo izražajo čustva, doživljajo okolje in spreminjajo svet. Velikokrat se pri njih pojavi to, da z lutko udarijo sovrstnika ali pa lutke med seboj. V taki situaciji mora vzgojiteljica otrokom pokazati osnovne okvire igre z lutko, saj morajo otroci občutiti zadovoljstvo, ki jim ga igra z lutko prinaša (Pokrivka, 1985).

2.3 Komunikacija

Poznamo dve vrsti komunikacije, verbalno in neverbalno. Pri verbalni komunikaciji ima lahko lutka pomembno vlogo še posebej pri tistih, ki so po naravi sramežljivi in zaprti vase. Sama lutka otroku pomaga, da lažje naveže stik z vrstniki, z odraslimi in preko nje dobi tudi zaupanje v ljudi. Otrok z lutko lažje komunicira, tako potem tudi preko nje začne navezovati stik z drugimi.

Neverbalna komunikacija preko lutke pomaga otrokom, ki so na govornem področju šibki in imajo težave pri besednem izražanju. Pomembno je, da vzgojitelj pri

dejavnosti z lutko pri otroku ne opazuje zgolj otrokovega besednega sporočanja, ampak opazuje tudi njegovo govorico telesa. Otrok se pogosto nezavedno izraža z neverbalnimi komunikacijskimi sredstvi, saj pogledi in gibi pogosto povedo več kot pa besede. Če je vzgojitelj pozoren na neverbalno komunikacijo otroka, bo prepoznal, kdaj otrok telesno izraža stisko ali se dolgočasi, je utrujen, žalosten itd.; ob takih dejavnikih mu vzgojitelj pomaga, prisluhne in se ob tem odzove (Majaron in Korošec, 2006).

3 LUTKA V POVEZAVI S KURIKULARNIMI PODROČJI

Lutka se povezuje z vsemi kurikularnimi področji. Že pri sami izdelavi otroci izražajo svojo kreativnost skozi likovno podobo. Lutko vključujemo v ples, glasbo in preko njih pripovedujemo zgodbe. Marioneta nam omogoča veliko gibalnega raziskovanja, že sama hoja ob njej in animiranje lutke zahteva od otroka koordinacijo celega telesa. Tudi na področju jezika jih spodbuja k širjenju besednega zaklada. Lutko lahko uporabimo na veliko načinov pri kurikularnih področjih, vendar se moramo zavedati, da se je na silo ne da vključiti v vsako dejavnost, ampak jo je potrebno z občutkom in s smislom uporabiti v dejavnostih (Korošec in Majaron, 2006).

3.1 Gibanje

Dejavnosti z lutkami zajemajo cilje s področja gibanja, to pa so:

- razvijanje fine motorike,
- razvijanje koordinacije in skladnosti gibanja,
- povezovanje elementov časa, ritma in prostora z gibanjem,
- razvijanje natančnosti, gibljivosti in vztrajnosti (Bahovec, 1999).

Ko izdelujemo lutke in jih animiramo, pri tem vključujemo tudi gibanje, saj se otrok z lutko zabava, sprosti in se pri tem povezuje z gibalnimi elementi. Lutka otroku omogoča premagovanje ovir, z njo skače, pleza, pleše in ponazarja gibanje živali. Ker lutka zmora veliko, ji otrok zaupa in se z njo vključuje v gibalne dejavnosti.

3.2 Jezik

Ko smo v stiku z lutko, se medpodročno povezujemo v veliki meri z jezikom. Pri tem dosežemo, da otrok razvija:

- jezikovne zmožnosti v različnih funkcijah,
- ob poslušanju in pripovedovanju razvija domišljjsko rabo jezika,
- uživanje v nesmiselnih zgodbah z različnimi glasovi,
- se uči samostojnega pripovedovanja,
- jezik razvija pri medsebojnih odnosih (Bahovec, 1999).

Čeprav je jezik povezan z vsemi področji dejavnosti v samem vrtcu, pa se pri delu z lutko otroci naučijo vključevanja v pogovor in skupinsko delo. Pri tem usvajajo nove besede in primerno izražanje. Lutki otroci z zanimanjem prisluhnejo in z njo sodelujejo.

3.3 Umetnost

- Umetnost je področje, kjer ima lutka svoje mesto. Pri dejavnosti z lutkami pa otrok dosega:
- razvijanje domišljije za ustvarjanje,
- spodbujanje, doživljanje in izražanje v umetnosti,
- razgibano odzivanje na notranji in zunanji svet,
- eksperimentiranje z umetniškimi sredstvi, kot so materiali ... (Bahovec, 1999).

Pri izdelavi lutke mu ne govorimo, kaj in kako naj naredi, ampak ga samo usmerjamo. Tako bo otrok razvijal lastno ustvarjalnost in izvirnost. Ko izdeluje lutko, pri tem rokuje z različnimi materiali, jih tipa, primerja med seboj, reže, lepi in z vsemi temi postopki pride do lutke, ki je njegova stvaritev, na katero je ponosen.

3.4 Družba

Človek je del družbe, zato otroci postopoma spoznavajo družbeno okolje, pri tem pa:

- se seznanja z različnimi načini komunikacije,
- sprejema pravila, ki so v skupini,
- razvija sposobnost za vzpostavljanje, vzdrževanje in uživanje v prijateljskih odnosih (Bahovec, 1999).

Preko lutke se otroci lahko učijo različnih rutin v vrtcu, preko nje otrokom lahko predstavljamo poklice, jih učimo sprejemanja drugačnosti, uvajanja dnevne rutine in jih seznanjamo s pravili v skupini. Lutka otroka uči, da uživa z njo med prijatelji in se uči sprejemanja drugačnega mišljenja.

3.5 Narava

S področja narave otrok razvija sposobnost za vključevanje v družbeno okolje. Z lutkami se pri naravi spoznava z:

- živalmi in njihovo zgradbo,
- spoznava, da imajo živa bitja v domišljijem svetu tudi lastnosti, ki jih v svoji naravi nimajo (Bahovec, 1999).

S pomočjo lutk spoznavamo otroke z živalmi in pojmi iz narave. Preko nje otroci spoznavajo vse dele živali in kje živijo. Lutka gre lahko tudi z njimi na sprehod ali pa z njimi raziskuje naravo in jim zastavlja vprašanja.

3.6 Matematika

Otrok se v vsakdanjem življenju srečuje z matematičnimi pojmi. Pri izdelavi in uporabi lutk pa pridobiva:

- spretnostne izkušnje (več, manj ...),
- spoznava geometrijske like,
- se uči orientacije v prostoru.

Že pri sami izdelavi lutk otrok razvršča, kaj je veliko, malo; šteje, koliko delov še ni pritrtil na lutko itd. Pri sami lutkovni uprizoritvi pa spoznavajo različne pojme, kot so naprej, nazaj, prej, potem itd. Ko izdelujejo posamezne dele lutke, pa izdelujejo like, kot npr. krog je glava, pravokotnik je trup itd.

4 PROJEKTNO DELO

Projektno delo je eden od načinov vzgojnega dela, ki je strukturirano po etapah. Otroci se skozi projektno delo učijo razmišljati, pridobivajo spretnosti, sposobnosti, bogatijo svoje znanje in izkušnje ter razvijajo svojo domišljijo. Aktivno udeleževanje otrok in sodelovanje vzgojiteljev v projektne delu pripelje do procesa učenja preko lastnih izkušenj, ki ga doživljajo otroci, vzgojitelji in ostali udeleženci, ki so vanj vključeni posredno ali neposredno. Otroci se ob tem predvsem naučijo medsebojnega sodelovanja, osebne odgovornosti, spoštovanja komuniciranja, kritičnega razmišljanja in ustvarjalnega reševanja nalog. Pri projektne delu ne gre le za način dela, s katerim vzgojitelji učijo otroke postopke izvajanja in vodenja projekta od zamisli, načrtovanja, izvedbe in produkta, ampak vsemu temu sledi še evalvacija, kar pomeni, da šele z analizo celotne izvedbe in s potekom projektne dela zaključijo celoten projekt. Vzgojitelji se preko izvajanja različnih projektne del učijo in bogatijo svoje znanje in razvijajo različne sposobnosti (Novak, Žužej in Glogovec, 2009).

4.1 Načela izvajanja projektne dela

Sama vzgoja sloni na načelih, tako tudi projektne delo temelji na nekaterih načelih. To pa so:

- načelo upoštevanja zakonitosti razvoja otroka,
- načelo aktivnega usvajanja vzgojnih vsebin,
- načelo učenja na podlagi osebnih izkušenj in ne izkušenj drugih,
- načelo aktivnega ukvarjanja s predmeti ali z ljudmi,
- načelo variacije ponazarjanja,
- načelo komunikacije med otroki,
- načelo avtonomnega izvajanja in nadzora aktivnosti (Glogovec in Žagar, 1992, str. 47–48).

4.2 Projektne delo po etapah

Projektne delo je sestavljeno iz etap, ki si sledijo v določenem zaporedju. Tako vsako projektne delo sestoji iz šestih etap, skozi katere si postavljamo miselna vprašanja za sam potek. Za udeležence ni pomemben le končni izdelek, ampak tudi ugotovitve, do katerih pridejo s samorefleksijo, ki jo obravnavajo v zadnji etapi. Po teh etapah ovrednotimo celoten potek projekta (Novak idr., 2009, str. 25).

Preglednica 1: Etape projektne dela (Novak idr., 2009, str. 25).

Etape	Komponente	Miselni potek
1	Iniciativa z oblikovanjem projektne teme in končnega cilja	Kaj? Zakaj?
2	Izdelava idejne skice z operativnimi cilji in nalogami	Kaj?
3	Načrtovanje izvedbe	Kako?
4	Izvedba načrta	Potek aktivnosti
5	Predstavitev dosežkov	Rezultati
6	Evalvacija	Skupni del

4.3 Vloga vzgojitelja in otrok pri projektne delu

Vzgojitelj ima predvsem vlogo usmerjevalca, spodbujevalca in pobudnika za razne aktivnosti. Pri samem projektne delu si vzgojitelj prizadeva prisluhniti vsakemu posamezniku, otroci pa se pri tem učijo odgovornega ravnanja. S tem načinom dela otrokom omogočamo, da z aktivnim udejstvovanjem v različnih dejavnostih usvajajo različna znanja, sposobnosti, vrednote in navade. S tem delom krepimo osebni razvoj otroka.

5 VRSTE LUTK

Poznamo kar nekaj vrst lutk:

Prstne lutke so zelo primerne za predšolske otroke, saj so zelo preproste. V zgodnjem otroštvu starši in drugi animiramo otroke že samo s prsti na rokah, ki so na določen način lutke. S prsti otroke motiviramo za igro ali pa umirimo. Otroci spoznajo, da lahko uporabijo prste za igro, na katere narišemo obraze, ali pa iz papirja (če je žival npr. zajec) izrežemo ušesa in brčice, to nalepimo na tulec in ostalo narišemo ter tako na preprost način dobimo narejene lutke, ki si jih nadenemo na prste. Otroci z njimi komunicirajo in razvijajo motoriko (Varl, 1997a).

Ročna lutka je otrokom najbolj poznana, saj se v predšolskem obdobju velikokrat z njo srečajo; sodi med enostavne in praktične lutke pri delu z otroki. Ročna lutka je tudi edina, ki lahko prijema predmete, z njo lahko izvajamo energične gibe in je ena izmed intimnejših lutk, saj z njo z lahkoto vzpostavimo stik z otroki. Otroci jo imajo radi, ker je enostavna, sestavljena iz dveh delov, glave in trupa, ki si jo nadenejo na roko in tako kaj hitro oživijo lutko (Varl, 1997a).

Lutka na palici je sestavljena tako, da celo njeno telo nataknejo oz. oblikujemo na palico. Otrokom je najbolj poznana izdelava te lutke na lesene kuhalnice, saj se z njeno izdelavo srečajo že v jasličnem obdobju. Lutka je ponavadi sestavljena iz glavne palice in dveh stranskih palic. Vendar lahko stranska vodila izpustimo in tako je otrokom lutka enostavnejša za animiranje (Varl, 1995a).

Ploske lutke so primerne za otrokov razvoj orientacije v prostoru in same likovne občutljivosti, saj gre pri njih za prenos risbe v gibanje. Z njo otrok spoznava različne profile, pojme spredaj, zadaj, veliko, malo in vzpostavljanja komunikacije, saj se lutka na odru ne more obračati in ne more imeti odnosa z rekviziti. Plosko lutko otroci narišejo na risalni list, jo izrežejo in nato naredijo gibljive dele, npr. narišejo psa, nato mu odrežejo glavo in rep in z razcepki oba dela pritrdijo nazaj na trup in nato še na vodila (lahko so lesene palčke, žičke ...) (Varl, 1997b).

Z mimično lutko otroke začaramo, saj imajo zaradi značilnosti lutk otroci občutek, da dejansko lutka govori z njimi zaradi premikanja čeljusti. Njena glava je narejena tako, da s palcem premikamo spodnjo čeljust lutke, z ostalimi prsti pa zgornji del. Mimično lutko izdelujemo iz prožnega in mehkega materiala, ker lahko le tako lutki omogočamo izrazite mimične sposobnosti. Mimično lutko lahko izdelamo iz različnih materialov, lahko si pomagamo tudi npr. z nogavico, ki jo nadenemo na roko in med palcem in ostalimi štirimi prsti potisnemo do pregiba med prsti. Na vrhu štirih prstov na nogavico pritrdimo različne dodatke, kot so oči, ustnice, lasje itd. (Varl, 1997c).

S senčnimi lutkami otrokom pričramo svet fantazijskih razsežnosti preko pravljič, ki imajo določen zaplet ali pripoved, kjer ni veliko govorjenja. Same lutke so narejene iz materialov, ki ne prepuščajo svetlobe, in so pritrjene na palico, s katero jo vodimo (Varl, 1997b).

Lutke na nitkah so tehnično najzahtevnejše za otroke, saj je sama animacija tovrstne lutke zahtevna zaradi veliko gibljivih delov. Lutke na nitkah so figure v celoti, zelo so podobne osebam in živalim, saj imajo vse okončine, glavne sklepe kot vsa živa bitja (Varl, 1995b).

6 MARIONETA

Prve marionete so se začele pojavljati na polovici 17. stoletja. Ni trajalo dolgo, da so se razširile po Italiji in nato preko italijanskih lutkarjev v Anglijo. V tem času je (po koncu vojne) v osrednjo Evropo prišlo veliko tujih gledališč. To so bile predvsem profesionalne igralske skupine, ki so marioneto predstavljale kot novo vrsto lutk. Voditelji teh skupin so spoznali, da imajo vsi eno vrsto marionet, ki pa se razlikujejo večinoma le po obliki in materialu. S širjenjem marionetnega gledališča in z naraščanjem priljubljenosti v 18. in 19. stoletju je prišlo do upada in propada vrste prejšnjih oblik lutk zaradi manipulacije z materialnimi predmeti (Dubska, 1945).

6.1 Značilnosti marionete

Marioneta je lutka, ki je najprimernejša za simbolično, lirično, epsko in filozofsko zvrst besedila, zelo dobro pa se poda magičnim pravljicam, ki imajo dinamično pripoved. Skozi dejanja nas popeljejo z njihovimi gibi in s prestavljanjem v svet domišljije in nerealnosti, po kateri kot ljudje hrepenimo (Trefalt, 1993).

Marionete so vodene od zgoraj navzdol. Podobne so osebam ali živalim iz narave. Figure imajo vse okončine in sklepe kot živa bitja, zato morajo (poleg gibanja) lutke hoditi, plesati, skakati, leteti itd. Izdelava marionete pomeni ubadanje s težnostjo materiala, občutek za logiko sklepnega premikanja in občutek za razmerje. To je lutka, ki je lutkar ne drži v svoji roki, temveč njeno gibanje usmerja preko vodila in daljših ali krajših niti. Zaradi tega so gibi in kretnje marionete drugačne kot pri ostalih lutkah (Varl, 1995b).

6.2 Zgradba marionete

6.2.1 Glava

Za leseno lutko je primeren mehak lipov les, saj se preprosto obdeluje. Za glavo vzamemo že oblikovano kroglo in ji pribijemo vrat. Za natančnejšo izdelavo glave si na kocko narišemo profile in jo izrežemo. Na sprednjem delu je obraz, načrtamo si simetralo. Lutkino glavo vpnemo v primež in začnemo z ostrim rezilom ali dletom glavo obdelovati od nosu proti ušesom. Ko je glava v grobem izrezana, jo zbrusimo najprej z grobim, nato pa še s finim smirkovim papirjem. Zatem je glava pripravljena za barvanje.

Po enakem postopku naredimo glavo iz stiropora. Po zadnji fazi dela jo moramo obvezno utrditi z nanosom treh plasti natrganega časopisnega papirja. Vsak nanos dobro posušimo. Glavo nato premažemo z zidnim kitom, posušimo in zbrusimo s smirkovim papirjem. Pobarvamo jo z belo osnovno barvo in nato poslikamo po osnutku (Varl, 1995b).

6.2.2 Trup

Lutke na nitki imajo trup, ki je lahko oblikovan v enem kosu, lahko pa ga naredimo pregibnega v pasnem delu. Lesenemu pravokotniku požagamo stranske robove, v spodnjem, pasnem delu, debelino zožimo in zaobljimo. V zgornjem ramenskem delu ob zaobljenih robovih zvrtaemo še vdolbino za spoj z vratom. Zgornji in spodnji del trupa povežemo z usnjenim trakom, ki je enako širok kot pas, ali pa z lesenimi vijaki z obročki (Varl, 1995b).

6.2.3 Okončine

Okončine izdelamo z osnovnimi sklepi. Noga ima sklep v kolku, kolenu in gležnju. Za lesene noge lahko uporabimo kar okrogle palice, ki jih v sklepnih delih priredimo v zglobe. Najprej si pripravimo po dve enako dolgi palici za dva para stegen in dva para goleni. Na vsakem stegnu zavrtamo po dve luknji in skozi napeljemo vrvici. Po dve luknji smo že prej pripravili na spodnjem delu trupa. Nogi povežemo k trupu. Povezava naj bo tako ohlapna, da lutkino nogo dvignemo brez težav (Varl, 1995b).

6.2.4 Koleno

Koleno ne dovoljuje vrtenja spodnjega dela noge, le premike navzgor in navzdol. Zato kolenski sklep naredimo z utorom in s peresom. V leseni del stegna izžagamo utor, v golen pa pero take debeline, da se v utoru voljno premika. Skozi oba dela zvrtaemo luknjo in vstavimo žico ali žebelj, ki oba dela nog povezuje. Tako je spodnji del noge obešen na zgornjega in niha sem in tja. Zadnjo stran stegna in goleni v kolenskem delu prirežemo pod kotom 45° , do največ 60° , da se noga ob upogibu logično poda nazaj. Paziti moramo, da se ne obrne naprej, saj bi imeli občutek, da se je zlomila. Na sprednji strani kolenskega sklepa oba dela nog precej stisnemo, nato v sklep potisnemo žico ali žebelj. S tem onemogočimo premik spodnjega dela noge naprej (Varl, 1995b).

6.2.5 Gleženj

Gibanje gležnja omogoča lutki elegantno hojo. Najboljša možnost pri lesenih lutkah je sklep na utor in pero. Pero naredimo na podplatu ali čevlju, utor v spodnjem delu noge. Zanimivo gibanje podplata dosežemo, če naredimo zglob na delu stopala, kjer se ta stika z nogo, torej malo pred gležnjem. To pomeni, da moramo spodnji del noge oblikovati skupaj s stopalom ali s čevljem. Na nartnem delu tik ob nogi iz stopala izrežemo del lesa. Ta manjkajoči trikotnik omogoča, da se podplat upogne proti piščali. Tik nad podplatom povežemo nogo z delom stopala z usnjenim trakom. V oba dela ga zlepimo 1 cm nad stopalom in to tesno skupaj (Varl, 1995b).

6.2.6 Ramena

Izdelamo jih iz okroglih lesenih palic. Nadlaket in podlaket sta približno enako dolgi. Dlan urežemo ločeno. Komolec sega v proporciju človeškega telesa do pasu. Deli rok so seveda lahko tudi iz stiropora ali penaste gume. Ojačati jih moramo s tanko vezano ploščo, ki jo po sredini vlepimo v oba dela rok. V ramenih povežemo roki s trupom tako, da ju privežemo na obročka, ki sta privita v ramena. Obroček pa lahko privijemo tudi v skrajni zgornji konec roke in ga vstavimo v ramenski obroček. Preprost ramenski sklep dobimo, če nalepimo na ramena in na zgornjo stran nadlakti ozek usnjen trak ali pri rokah iz stiropora in penaste gume vlepimo v oba dela vrvico. V ramenskem sklepu se mora roka gibati v vse smeri (Varl, 1995b).

6.2.7 Komolec

Komolec je za razliko od ramenskega sklepa gibljiv samo v eni smeri. Oba dela roke v komolcu povežemo med seboj z nalepljenim usnjenim trakom. Nadlaket in podlaket lahko povežemo tudi z vrvicami. Ta način uporabimo pri rokah iz stiropora in penaste gume. Luknje za vrvico zvrtno v vezani plošči kot pri kolenu ali kolku (Varl, 1995b).

6.2.8 Zapestje

Zapestje povezuje roko z dlanjo. Dlan se mora vrteti v vse smeri. Naredimo jo iz istega materiala kot telo. Iz lipovega lesa lahko dlani rezbarimo, iz enakomerno debele deščice izrežemo samo profil, iz stiropora narejena dlan pa je lahko spet bolj naturalistična. Sklep v zapestju bo voljan, če dlan in podlaket povežemo z usnjeno vrvico, dletom, ki ga pribijemo na les, ali z vlepljenim usnjenim ali platnenim trakom v dele rok iz stiropora (Varl, 1995b).

6.2.9 Navezava na križ

Da bi marioneta shodila, jo moramo navezati na usmernik, križ ali vago. Poznamo dva osnovna načina: križ, kjer je glavno vodilo – to, kar animator drži v roki – v navpični legi, osnovno vodilo križ pa je lahko tudi v vodoravni legi, dodatna vodila za roke, noge in ramena pa so kot prečke pritrjene na glavo v isti, vodoravni legi.

Na točke, kjer navežemo nitke za vodenje, privijemo vijake z majhnimi obročki. Zabijemo žeblice, vendar mora glavica ostati najmanj 1 mm nad maso telesa, da lahko okoli navijemo nitko. Ramena potrebujejo dve nitki; na vsaki strani eno. Tretjo po potrebi namestimo v zgornjem delu hrbta telesa.

Roke mnogi lutkarji navežejo kar na palec. Položaj rok ohranimo, če žebliček zabijemo ob palcu. Nekaterim je bolj všeč odprta dlan, zato namestijo navezavo na

notranjo stran. Vsaka dlan naj ima svojo lego, da roki nista strogo simetrični. Noge navadno obesimo nad kolena na spodnjem delu stegna. Ko tako navezano nitko potegnemo navzgor, se nam noga sama zaradi svoje teže obesi v lep položaj koraka. Za posebne efekte, smešno hojo, poskakovanje moramo nitke navezati na drugih mestih (Varl, 1995b).

7 PRIMERJAVA LUTK MED SEBOJ

V preglednici 2 je razvidno, v čem so si lutke med seboj podobne in v čem se razlikujejo (lastna tabela, ki je nastala na podlagi 5. poglavja).

Preglednica 2: Tehnološka primerjava lutk

Marioneta	Prstna lutka	Ročna lutka	Lutka na palici	Ploska lutka	Mimična	Senčna
Figura je v celoti (ima vse okončine).	Lutka ima glavo, roke in trup.	Lutka ima glavo, roke in trup.	Lutka ima glavo, roke in trup.	Figura v celoti.	Figura v celoti.	Cela figura.
Ima gibljive glavne sklepe pri okončinah.	Roke in glava so fiksne na trup.	Roke se prepogibajo.	Roke so lahko gibljive, če jim dodamo palice, drugače pa so dopolnilo k lutki.	Ničesar nima gibljivega.	Gibljiva usta.	Ničesar nima gibljivega.
Nazorno prikazuje hojo, tek in skoke.	Z gibi gor, dol ponazarjamo hojo.	Drsi oz. lebdi nad tlemi.	Lebdi nad tlemi.	Simbolično prikazuje gibe.	Prikazuje samo obrazno mimiko.	Simbolično prikazuje gibe. z majanjem lutke.
Se je ne drži neposredno v roki.	Jo imamo na prstu.	Nataknjena na prste, dlan pa je skrita v trupu.	Vodimo preko palice, na katero je pritrjena glava.	Vodimo jo npr. s palico.	Vodilo sta naša dlan in roka.	Vodimo jo preko lutke.
Obrača se okoli svoje osi.	Obrača se levo, desno naprej in nazaj.	Obrača se levo, desno, naprej in nazaj.	Nagiba se naprej in nazaj.	Se ne obrača.	Glavo premika naprej, nazaj, levo in desno.	Se ne obrača, kažemo samo eno ploskev.
Rekvizite uporablja simbolično.	Ne more uporabljati rekvizitov.	Ne more uporabljati rekvizitov.	Ne more uporabljati rekvizitov.	Ne more uporabljati rekvizitov.	Rekvizite prenaša z usti.	Rekvizite uporablja simbolično.
Pokažemo vse kote same lutke.	Pokažemo jo od spredaj.	Pokažemo jo od spredaj in od strani.	Pokažemo jo od spredaj in strani.	Pokažemo jo samo od spredaj.	Pokažemo od spredaj in zadaj.	Vidimo samo njeno senco.

8 SPECIFIKE MARIONETE V PRIMERJAVI Z DRUGIMI LUTKOVNIMI TEHNIKAMI

Marioneta nam s svojimi specifičnimi lastnostmi omogoča veliko možnosti, saj lahko leti in skače, plava ali pa se razleti na koščke in se spet sestavi v bitje. Animator s spretnostjo in z umetnostjo z lutko naredi neresnično v resnično in s tem pripelje gledalce do veličastne fantazije. Bistvene lastnosti marionete so skrite v navezavi na niti ali žice, ki ji omogočajo njeno tipično gibanje. Gibi se med seboj razlikujejo, če je marioneta na žici ali na niti. Marioneta na niti omogoča umirjene, mehke, elegantne gibe, ki spominjajo na lebdenje. Marionete na žici pa so ravno nasprotno, saj žica omogoča bolj neposreden kontakt, zato je vidno, da ima lutka krepek stik s tlemi in odločen korak. Za to marioneto je značilno, da hoja ni tako elegantna, zato pride do poudarjenega in sunkovitega gibanja, vendar pa imajo prednost pri tej marioneti roke, saj so bolj spretno (Majaron, 2013).

Največja prednost marionete pred ostalimi lutkami je ta, da nam omogoča vse dimenzije odrskega prostranstva. S svojim elegantnim in izrazitim gibanjem se lahko marioneta poda na dolga potovanja, poleti med zvezde, se potopi v morske globine ali pa lebdi v prostoru fantazije in s temi dejanji gledalce popelje v svet, ki je dosegljiv večinoma le v naši domišljiji (Loboda, 2013).

9 SVETOVNI RAZVOJ MARIONETE

Poznamo dve vrsti marionet, to sta marioneta na žici in marioneta na nitkah, ki pa se med seboj tudi razlikujeta. Vsaka se je na svoj edinstveni način razvila in ima svoj zgodovinski pečat (Verdel, 1987).

9.1 Marioneta na nitkah

Beseda marioneta izhaja iz francoskega jezika Marion-Marija, saj so v času 9. stoletja uprizarjali biblijske zgodbe, kjer je nastopala Marija-Marionnette. Tako je še danes v francoščini to naziv za vse vrste lutk.

Marionete imajo bogato zgodovino in so zaradi tega najbolj znana vrsta lutk, ki jih najdemo pri pradavnih narodih vseh celin. Zato podatke o njih najdemo tudi v starodavnih kulturah, saj so jih povsod uporabljali v povezavi z ritualnimi prireditvami. Tudi v evropskih deželah so bile marionete priljubljene. V srednjem veku so jih uporabljali potujoči pevci. Tudi sam Shakespeare je omenjal marionetno gledališče. Iz Comedie dell'arte so v Italiji na marionetno sceno prišli tudi najbolj priljubljeni liki, to so Harlekin, Kolombina, Pantalón in še nekaj drugih, ki so od tam odšle po vsem svetu kot glavni junaki lutkovnih predstav. Kjer so marionete dobile svoj novi dom, so dobile tudi nova imena. V Nemčiji so dobili takrat Kasperla, na Češkem Kašparka, ki je igral v priljubljenih igratih, kot so Faust in Don Juan.

V 18. stoletju je bilo že skoraj nujno, da so imeli ljudje v imenitnih hišah in dvorcih marionetna gledališča, ena izmed njih je bila tudi Casa Grimani'ai Servi v Benetkah. Tako so ljudje marioneti nadeli vzdevek »kraljica lutk«, kar se je obdržalo do danes (Majaron, 1987/1988).

9.2 Marioneta na žici

Marioneto na žici zasledimo že v času starih Rimljanov. V zgodbah so nastopale kot kralji, vitezi in šaljevci, kar je bilo za tisti čas značilno na dvorih. Tem marionetam se prilega dinamična pripoved, saj žice omogočajo bolj neposredno obvladovanje lutke kot niti. Tovrstna lutka je najbolj vezana na evropsko zgodovino. V Cervantesovem dokumentu zasledimo lutke na žici v opisu predstav v knjigi Don Kihota iz 17. stoletja. Zgodbe so povezane z bitkami, ki so vezane v marionetnih verzijah na dežele francoskega in španskega vpliva. Najslikovitejše pa so iz tradicije Sicilije in Belgije, ki sta bili v 18. stoletju del španskega imperija. Belgijskega dramatika Michaela de Ghelderode so marionete očarale in jim je posvetil del svojega dela. Lutke je uvedel v dramsko predstavo kot igro v igri in s tem napovedal gledališki postopek, ki se je

ohranil do danes. Tako marioneta ni nadomestilo živega igralca, temveč ima drugačne možnosti in naloge, ki jih igralec osebno ni zmožen doseči (Majaron, 1987/1988).

10 MARIONETA V SLOVENSKEM LUTKARSTVU

10.1 Milan Klemenčič

V Sloveniji so se marionete pojavljale predvsem pri gostovanju potujočega marionetnega gledališča iz drugih držav. Ko je prišlo marionetno gledališče s Hrvaške v Ajdovščino, je tam navdušilo vse navzoče. Med njimi je bil tudi Milan Klemenčič, ki so ga marionete in lutkovno gledališče navduševali že v mladosti. Ko je videl, kako so bili otroci navdušeni nad njimi, se je odločil, da bo njim in odraslim sam pripravil lutkovno predstavo in to v slovenskem jeziku. Tako je Klemenčič kot slikar – umetnik marioneto postavil v umetniški kontekst.

22. decembra 1910 je Klemenčič prvič predstavil marionetno gledališče z igro *Mrtvec v rdečem plašču*, ki sta jo uprizorila Milan in njegova žena Pepca na svojem domu v zasebnem krogu. Lahko rečemo, da je bilo to rojstvo slovenskega lutkovnega gledališča. Od te prve igre je napisal še pet iger z naslovi: *Začarani princ* (5. 11. 1911), *Kralj Lavrin* (26. 12. 1911), *Kraljevič Nagelj in kraljična Lilija* (3. 8. 1913), *Gašperček slikar* (17. 8. 1913) in *Trojčki iz Damaska* (31. 8. 1913).

Prva svetovna vojna ga je za nekaj časa ustavila, vendar se je po njej odločil ponovno postaviti marionetno gledališče; tako je leta 1919 v časopisu *Slovenski narod* objavil seznanitev o ustanovitvi lutkovnega gledališča. Nekaj časa je trajalo, da so uradno potrdili Klemenčiča za vodjo marionetnega gledališča, tako je začel z izdelovanjem novih marionet, odrov, iger in scenske dekoracije. Sčasoma so si z ekipo priborili dvorano v Mestnem domu in 20. januarja 1920 so uspeli otvoriti Slovensko marionetno gledališče s predstavo *Čarobne gosli*. V prvi sezoni so to predstavo uprizorili kar dvanajstkrat, premierno so uprizorili *Sneguljčico* in sezono končali z *Obutim mačkom*. Drugo sezono so 19. februarja 1921 začeli z *Začaranim princem*. S tretjo sezono so začeli šele 15. oktobra 1922. Uprizorili so *Rožen cvet* in *Lilijan*, odigrali so še nekaj starih iger. Odigrali so tudi igre *Mrtvec v rdečem plašču* in *Trojčki iz Damaska*, vrhunec sezone je bila uprizoritev *Doktor Faust*. S tem je marionetno gledališče dokazalo, da ni manjvredna umetnostna oblika od ostalih. Četrto sezono so predčasno zaključili 20. januarja 1924 s predstavo *Gozdni kralj Lavrin*. Po tem se je Milan Klemenčič odpovedal lutkovnemu gledališču skupaj z marionetami in predal vse društvu *Atene*.

Društvo *Atene* so k sodelovanju povabile nekdanje igralce, med njimi tudi Mirana Jarca kot literarnega vodja in Sava Klemenčiča za vodjo, režiserja in igralca. Ponovno so uprizorili kar nekaj predstav. Tako se je 15. februarja 1925 pričela nova sezona; uprizorili so *Princa Rožen cveta* in *Lilijana*, 1. marca 1925 *Razbojnika Moroza*, sledile

pa so tudi uprizoritve Obutega mačka, Gašperčka na kavi in Čarobnih gosli. Prvo sezono so zaključili z igro Doktor Faust. Drugo sezono so pričeli 13. decembra 1925; pred tem so imeli kar nekaj upravnih težav, tako se je marionetno gledališče preselilo v Narodni dom. V tej sezoni so odigrali kar nekaj predstav, ene od teh so bile Začarani princ, Gašperček, čarovnik in zdravnik, Ujeti medved. Za konec sezone pa so zaigrali igro Mirana Jarca Kraljevič Tugomil. Tretjo sezono so pričeli šele 9. januarja 1927 z igro Božični drevešček, končali pa so z igro, prevedeno iz češčine, V kraljestvu palčkov ali Gašperčkov junaški čin. Po tej sezoni so igralci odšli. Tako je Klemenčič za dnevnik Jutro povedal, kaj vse je pripomoglo k temu, da marionetno gledališče nikakor ne more uspeti. Da bi se izognili temu, je Milan predlagal, da bi ustanovil konzorcij. Ta bi dal finančno podporo igralcem, gledališče bi pridobilo primerne prostore, predvsem pa bi se pisatelji opogumili in pisali za marionetno gledališče. Tudi po tej objavi se ni ničesar premaknilo in ostalo je tako kot prej. Po vsem tem se je Klemenčič odpovedal marionetam, vendar ga je hči Mojca prepričevala, naj ponovno prične z marionetami, naj ne obupa nad njimi. Milan je ponovno začel z delom, tako kot je to naredil na samem začetku. Drugače je bilo le to, da so sedaj pod njegovimi rokami nastale miniaturne lutke. Tako so 26. aprila 1936 v Klemenčičevem domu zaigrali igro Sovji grad. Uspeh je doživel z miniaturnim gledališčem leta 1938 z igro Doktor Faust. Tako je miniaturno gledališče ostajalo v Klemenčičevem domu, ki pa je pridobivalo vedno več zanimanja tudi od ljudi iz visokih krogov, učiteljev, kritikov in kulturnih ustvarjalcev.

Leta 1948 so v Ljubljani ustanovili Mestno lutkovno gledališče, to je podprl tudi Klemenčič in svoje marionete predlagal za študijski model za preučevanje in učenje. Leta 1949 je Klemenčičeva zasedba za AGRFT zaigrala igri. Po tem so na Akademiji podelili Milanu priznanje umetniškega delovanja v lutkarstvu. To so mu predvsem potrdili s tem, ko mu je Mestno lutkovno gledališče zaupalo načrt za nov marionetni oder in igro Čarobne gosli. Ker je bil Klemenčič že v visoki starosti, je režijo predal Jožetu Pengovu, sam pa je vse pripravil, in sicer od osnutka za lutke do scene. Premierno so igro odigrali decembra 1951.

Kot je razvidno iz njegovega dela, je Klemenčič vložil veliko svojega časa in truda, da se je marionetno gledališče uveljavilo pri nas, čeprav je bil odobravanja in priznavanja deležen šele proti koncu svojega življenja. Njegova igra Doktor Faust je bila na domači sceni obnovljena leta 1982 (Jelena Sitar in Igor Cvetko) in od takrat je na repertoarju LGL s prekinitvami do zdaj bila uprizorjena v petih različnih igralskih zasedbah. Tako se njegova lutkovna dediščina ohranja še danes (Verdel, 1987).

10.2 Jože Pengov

Jože Pengov se je pri dvajsetih letih pridružil Franetu Milčinskemu pri radijski oddaji, ki se je imenovala Jožek in Ježek. Že naslednje leto je začel s sodelovanjem pri Niku Kuretu, ki je imel tako imenovano »Pavlihovo družčino«, pri njem je igral lutkovne predstave z ročnimi lutkami (Matevc, Matevc in Strelec, 2007; Wiki, 2019).

Leta 1948 je bilo ustanovljeno Mestno lutkovno gledališče v Ljubljani; tako je leta 1950 Jože Pengov prevzel položaj kot umetniški in izvršni direktor v MGL Ljubljana. Z njegovim vodenjem se je lutkovno gledališče začelo razvijati. Znova je uvedel lutkovne igre z ročnimi lutkami, uporabljal je tudi Pavliha, a ko je država začela omejevati njegovo ustvarjalnost, se je odločil, da se bo posvetil marionetam. S tem je naredil velik korak za gledališče, to pa mu je uspelo že leta 1951 z uprizoritvijo igre Jana Malika z naslovom *Žogica Marogica*, ki je navdušila publiko in jo navdušuje še danes.

Leta 1957 je Pengov sodeloval na festivalu UNIMA, ki je potekal v Bukarešti in tam predstavil *Zvezdico Zaspanko*, ki jo je napisal Fran Milčinski Ježek. Čeprav je Jože Pengov veliko naredil za MGL Ljubljana, pa ga je leta 1968 zapustil (Majaron, 2011; World Encyclopaedia of Puppetry Arts, 2019).

Tako se je pridružil amaterskemu lutkovnemu gledališču Dravlje. V tem času, ko je bil pri njih, je veliko ustvarjal z različnimi lutkovnimi tehnikami. Tako je Draveljsko lutkovno gledališče Pengova prosilo, da bi pripravil predstavo za petnajst let njihovega obstoja. Pengov je to sprejel in začel s pripravami na igro *Trdoglavček*. Čeprav je bila uprizoritev njegova, pa je osebno nikoli ni videl, saj je še pred njeno premiero preminil. Tako je bila igra *Trdoglavček* njegova zadnja. V njegov spomin se je Draveljsko gledališče preimenovalo v Gledališče Jože Pengov leta 1970 (Verdel, 1987).

Tako je Pengov s svojim umetniškim vodenjem, z režiranjem, igralsvom, s prevajalstvom, promoviranjem lutkovne umetnosti in trdim delom z občutkom do natančnosti postavil temelje sodobnemu slovenskemu lutkovnemu gledališču.

11 PRAKTIČNI DEL

11.1 Problem

Lutka otroku predstavlja čarobno sredstvo, ki lahko postane njegov pomočnik ali zaščitnik. Otrok preko nje izraža svoje mišljenje in razvija sposobnosti. Ponudimo mu preproste lutke, ki jih lahko tudi sam izdeluje, saj s tem vplivamo na otrokovo samopodobo, simbolno mišljenje ter izražanje čustev in spodbujanje njihove ustvarjalnosti. Otroka je potrebno seznaniti z vsemi lutkovnimi tehnikami, kot so ročne, mimične, ploske, senčne itd. Vendar pa redkokdaj otroka seznanijo z marioneto. Ker vsaka lutka prinese drugo ustvarjalno izkušnjo, je dobro, da mu v spoznavanje ponudimo vse vrste lutk, tudi marioneto (Korošec in Majaron, 2006).

11.2 Namen

Namen naloge je, da otroci spoznajo marioneto samo, njeno zgradbo, gibanje in da jo tudi samostojno naredijo. Med svojim delom po vrtcih sem opazila, da jo redko kje uporabljajo, saj mnogi menijo, da so tovrstne lutke prezahtevne za predšolske otroke. Predvsem pa je namen, da ugotovimo, ali so otroci zmožni narediti marioneto, če jih primerno motiviramo in pri tem usmerjamo h končnemu cilju.

11.3 Cilji

Cilj diplomske naloge je, da otroci spoznajo marioneto kot lutko in priložnost za učenje, raziskovanje, doživljanje, pridobivanje novih izkušenj in se z marioneto tudi izražajo. To bodo spoznali pri različnih dejavnostih, kjer bodo izdelovali lutke, od lažje marionete na prstu, preproste sicilijanke ter češke marionete in preproste marionete na nitkah. Po izvedenih dejavnostih bodo otroci spoznali tudi to, da lutke predstavljajo možnosti, ki nam bodo omogočale dejanja in izkušnje, ki so nam nedostopne, kot npr. možnost letenja, lebdenja v zraku in odkrivanje novih svetov. Preko marionete se bodo otroci vživljali v marionetne junake. Za strnitev vseh dejavnosti bomo pripravili lutkovno predstavo z lutkami, ki jih bodo otroci sami ustvarili in se z njimi naučili upravljanja in nastopanja.

11.4 Raziskovalna vprašanja

1. Ali s spodbujanjem ustvarjalnih dejavnosti vodimo otroka k ustreznemu spoznavanju in doživljanju marionet v predšolski vzgoji?
2. Kako bo otrok z marioneto izražal svoje doživljanje realnega in domišljjskega sveta?
3. Kako se otroci čustveno in ustvarjalno odzivajo na marionetne lutke?

4. Za katere vrste marionet, ki jih bomo izdelovali in z njimi igrali, bodo otroci pokazali največ zanimanja?
5. Kje se bodo pri izdelavi in animaciji marionete pojavile največje težave?
6. Katera nova znanja in veščine bodo pridobili otroci pri ustvarjanju z marionetno lutko in igro z njo?
7. Katera znanja in izkušnje z različnih kurikularnih področij bodo otroci usvojili pri ustvarjalnem delu z marioneto?

11.5 Načrt

Praktični del diplomske naloge sem izvajala v skupini drugega starostnega obdobja pri otrocih, starih od pet do šest let. V skupini je bilo 21 otrok, 11 dečkov in 10 deklic.

Podatke o samih dejavnostih sem zbirala z opazovanjem, udeležbo, beleženjem komentarjev in dejanj, s fotografiranjem in snemanjem. Za slikovno dokumentiranje dejavnosti sem predhodno pridobila privolitev staršev.

Z zapisom posameznih dejavnosti sem na koncu zapisala še evalvacije posameznih dejavnosti.

12 MARIONETA NA PRSTU

Pri prvi dejavnosti se bodo otroci srečali z marioneto na prstu, ki pa ni ena od lutkovnih tehnik, ampak je sestavljena iz dveh drugih lutkovnih tehnik.

Marioneta na prstu je združena iz lastnosti prstne lutke in marionete. Z združitvijo teh dveh lutk smo dobili možnost neposrednega – telesnega stika z lutko (marioneto), s katero imamo običajno stik preko vodila (niti ali žice). Marioneta na prstu je tudi kot vrsta prstne lutke, pri kateri je prst obrnjen navzdol, na njem pa je lutka, kateri smo dodali noge. Zato tako marioneto lahko uporabljajo tudi mlajši otroci. Tako je marioneta na prstu lutka, ki ne sodi med običajne tehnike oz. njihove variante.

13 UVODNA MOTIVACIJA PROJEKTNEGA DELA

Za uvod v projektno delo sem otrokom pripravila lutkovno predstavo Mali bosopet.

Samo predstavo sem izvedla na mizi, na kateri sem imela postavljeno sceno, otroci so sedeli na tleh pred mizo. V predstavi so nastopale lutke, ki jih bodo otroci izdelovali čez celotno projektno delo. Predstavo sem izvedla tako, da sem stala za mizo in lutke animirala iz ozadja scene, ki je bilo razdeljeno na štiri dele. Vsak del ozadja je predstavljal dogodke iz pesmi Prebudil se je rano (W. A. Mozart). Zgodba predstave je bila vzeta iz besedila pesmi Prebudil se je rano. Preko tega besedila sem otrokom predstavila vse lutke, ki jih bodo izdelovali. Vse štiri lutke so predstavljale določen lik iz pesmi. Marioneta na prstu je bila mali bosopet, preprosta sicilijanka – mama, češka marioneta – sinica in marioneta na nitkah – sosed. Sam potek animacije lutk v predstavi je potekal tako, da sem z levo roko animirala samo marioneto na prstu, z desno pa sem v in iz predstave vodila preprosto sicilijanko, češko marioneto in marioneto na nitkah.

V lutkovni predstavi sem pela besedilo pesmi Prebudil se je rano, poleg pa sem imela tudi glasbeno podlago.

Tako sem v lutkovni predstavi otrokom predstavila vse lutke, ki jih bodo sami v nadaljnjih dejavnostih izdelovali.

Lutkovna predstava je bila namenjena motivacijskemu začetku projektne delo in iz nje smo tudi kasneje izhajali, da so si otroci lažje predstavljali, kakšne lutke bodo izdelovali v okviru vseh dejavnosti.

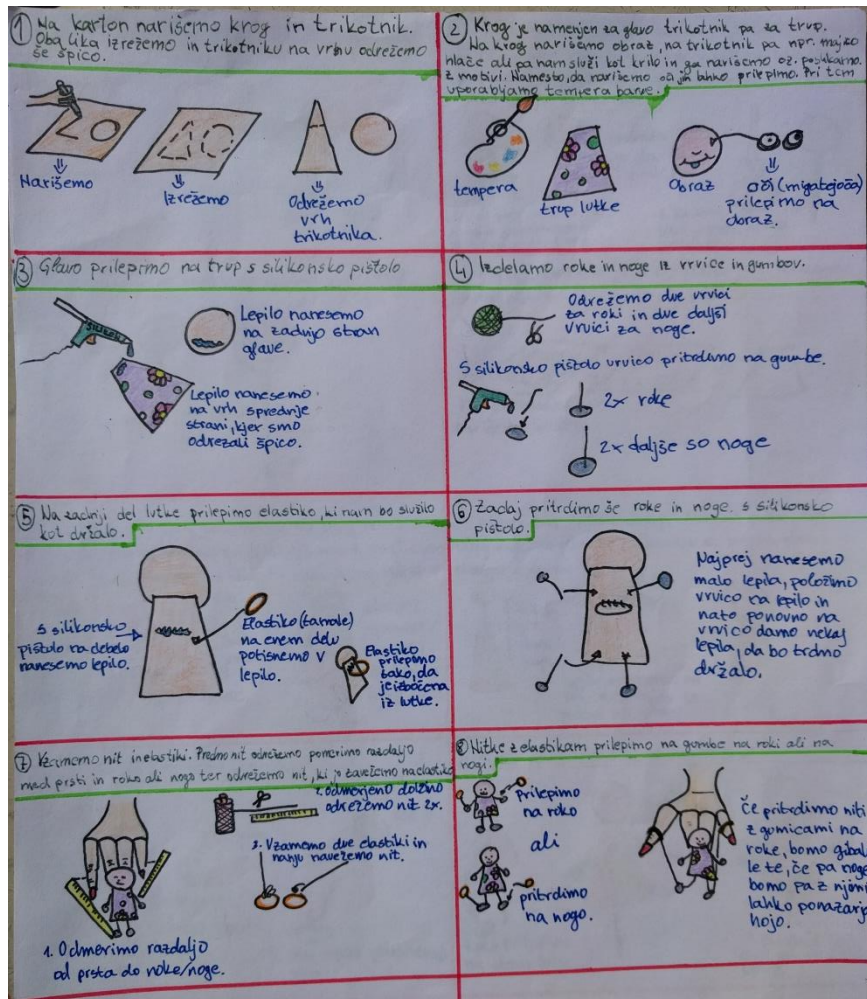
Slika 1: Lutkovna predstava Mali bosopet

14 MARIONETA NA PRSTU

14.1 Načrt

<p>Skupina: sloni</p> <p>Starost otrok: 5–6 let (homogena)</p> <p>Število otrok: 21</p>	
<p>Dejavnost: marioneta na prstu</p>	
<p>Področje dejavnosti:</p> <p>Umetnost</p>	<p>Oblika dela:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Skupna. – Individualna.
<p>Globalni cilji:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Doživljanje, spoznavanje in uživanje v umetnosti. – Razvijanje ustvarjalnosti in specifičnih umetniških sposobnosti. 	<p>Metode dela:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Pripovedovanje. – Razlaga. – Pogovor. – Spodbujanje. – Demonstracija.
<p>Operativni cilji:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Otrok se uči upravljati z lutkami. – Otrok spremlja lutkovno predstavo Mali potepuh. – Razvija ustvarjalnost ob izdelavi lastne lutke. – Spodbujanje otroka k radovednosti in veselja do umetnosti. – Otrok spoznava razlike med lutkami. 	<p>Pripomočki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Karton. – Tempera. – Oči (umetni samolepilni oči). – Gumbi. – Vrvica. – Volna. – Elastike. – Škarje. – Svinčnik. – Silikonska »pištola«. – Čopiči.
<p>Vloga odraslih:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Vodi dejavnost (pogovor, razgovor, odg. na otrokova vprašanja ...). – Usmerja otroke. – Poda navodila za izdelavo lutke. – Razloži tuje in neznane stvari, ki so otrokom nove oz. nejasne. 	
<p>Vloga otroka:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Sodeluje pri pogovoru, razgovoru ... – Izdela izdelek. – Sledi navodilom odraslih. 	

Slika 2: Načrt za izdelavo marionete na prstu

14.2 Predviden potek dejavnosti

Uvodni del:

- Otrokom pokažemo, kako se upravlja z marioneto na prstu,
- po lutkovni predstavi se pogovorimo z otroki o samih lutkah, ki so bile v njej prisotne,
- pri opisovanju in pogovoru o lutkah sodelujejo vsi v skupinah in se med seboj dopolnjujejo.

Glavni del:

- Podrobno si pogledamo marioneto na prstu,
- otroci dobijo navodila za izdelavo lastne marionete na prstu,
- pri izdelavi marionete otroke pustimo, da izdelujejo samostojno.

Zaključek:

- Otroci pospravijo delovno površino,
- preizkusijo svoje lutke, da vidijo, če vse deluje tako, kot smo želeli; če ne, naredimo še dodatne popravke, da bo lutka služila svojemu namenu,
- lutko po končani dejavnosti ustrezno pospravimo oz. shranimo.

14.3 Izvedba

Otroci so se usedli na tla pred mizo, na kateri je bil postavljen oder za miniaturno lutkovno predstavo. Ogljedali so si lutkovno predstavo Mali bosopet, ki je nastala na podlagi prstnega gledališča Jelene Sitar.

Po predstavi smo si pogledali marioneto na prstu in otroci so jo opisali, našteali so dele lutke (glava, noge, roke, gumbi in oči). Povedala sem jim, da je to marioneta na prstu; otroci so dejali: »Zato, ker se noge gibajo, ker jo držimo v roki, ker si jo imela na prstu«, ne bi vedel, zakaj, ampak mi je všeč.« Skupaj smo prišli do ugotovitve, da je marioneta na prstu lutka, ki jo imamo na prstih in ji lahko premikamo roke in noge.

Slika 3: Izrezovanje trupa lutke

Pripravila sem tri mize, pri vsaki mizi je otroke čakala drugačna zadolžitev. Pri prvi mizi so otroci izrezali trup in glavo, pri drugi so barvali, pri tretji so sledile še zadnje podrobnosti in lepljenje same lutke. Pri zadnji mizi sva bili z vzgojiteljico zraven, saj je bilo potrebno prilepiti dele lutke s silikonsko »pištolo«.

Slika 4: Barvanje lutke

Otroci so se razdelili v tri skupine: eni so izdelovali lutke, drugi so jih barvali, tretji

pa so improvizirali z lutkami iz predstave, dokler se za katero mizo ni sprostilo mesto.

Otroci so se pomikali po mizah naprej, dokler niso zaključili z izdelavo lutke. Ko so končali, so se s svojimi lutkami igrali in jih kazali drugim otrokom v skupini. Opazila sem, da so sami od sebe uporabili kulise in oder ter se med seboj igrali. Otroci so se med seboj spontano igrali, preizkušali so spretnosti animiranja marionetne na prstu od preproste hoje do ponazarjanja skakanja.

14.4 Evalvacija

Projektno delo sem začela s predstavo Mali bosopet, iz katere je sledila prva dejavnost izdelava marionete na prstu. Že sama predstava je bila dobro zastavljena, saj so bili otroci navdušeni nad lutkami, ki so nastopale v njej. Ker igra ni bila dolga, sem jo otrokom še enkrat zaigrala, pri tem pa sem pri naslednji predstavi spremenila to, da sem lutke položila zadaj za sceno, saj sem imela pri prvi predstavitvi lutke zraven na stolu in sem imela težave pri pravilnem prijemanju marionet na nitkah ter češki marioneti.

Otroci so po izvedeni predstavi povedali, katere osebe vse so nastopale v njej, našteali so naslednje: mama, ptič, zajček, sosed in fant. Ker so vsi otroci naenkrat želeli odgovarjati na moja vprašanja, sem sprva izbirala, kdo naj odgovori na vprašanje. Ker pa so otroci kazali velik interes za razpravljanje o predstavi in lutkah, sem se odločila, da je vsak povedal, kaj mu je bilo všeč v sami predstavi, katera lutka ga je prevzela in zakaj. Tako smo na koncu prišli do ugotovitve, da je bila večini otrok v predstavi všeč marioneta na nitkah ali češka marioneta.

Nato sem zastavila vprašanje, kako je ime glavnemu igralcu v predstavi. Odgovorili so Marcel, Gal, fant, a nobeno ime ni bilo pravo, zato sem jim še enkrat predvajala prvo kitico pesmice. Potem so navajali besede mama, sosed in rano. Namignila sem jim, da se ime začne na črko B; začeli so ugibati z besedami Boštjan, Boris, Brincelj .... Ponovno sem jim predvajala pesem in jih opozorila, kje naj bodo pozorni. Povedala sem jim, naj prisluhnejo, kaj bo sledilo besedi sosedov, ker se za to besedo skriva njegovo ime. Pozorno so poslušali, ena izmed deklic si je potihoma ponavljala ime. Ko sem vprašala, ali sedaj vedo, kako mu je ime, je rekla, da je po njenem to Bosopet. Povprašala sem jih, če vedo, kaj naj bi pomenilo bosopet. Otroci so povedali, kaj oni mislijo, da je to: ni nog, ima peto, je čuden. Nato sem jih usmerila na to, kaj reče vzgojiteljica, če nimajo copat na nogah. Znano jim je, da jim pravijo, da so bos. Tako smo skupaj ugotovili, da bosopet pomeni, da nima ničesar na nogah.

Po pogovoru o predstavi in lutkah smo se lotili podrobnega preučevanja marionete na prstu. Pogledali smo si, kako je sestavljena, kaj vse lutka vsebuje in kako jo

animiramo. Ko sem jim razlagala, kako bo potekala izdelava lutke, so nekateri otroci pogledovali proti mizam, kaj jih na njih čaka in kje bodo kaj izdelovali. Zato sem otroke odpeljala do miz in jim tam pri podala navodila ter jim demonstrirala; tako sem pridobila otrokovo celostno pozornost. Ker sem izbrala tak način podajanja navodil, so otroci vedeli, kaj morajo delati pri posamezni mizi in potem, ko smo začeli z izdelavo, niso spraševali po ponovitvi navodil. Ker sem videla, da je bila ta metoda podajanja navodil učinkovita, sem se odločila, da bom tak postopek ohranila tudi pri naslednjih dejavnostih.

Izdelovanje marionete na prstu je potekalo tekoče, le pri zadnji mizi so otroci morali počakati na vrsto, saj smo delali individualno, ker smo lepili s silikonskim lepilom. Medtem ko so otroci čakali, da pridejo na vrsto, so opazovali, kako poteka končna izdelava marionete na prstu. Lutke so primerjali med seboj, kako so jo pobarvali, kaj so ji narisali itd. Med čakanjem so imeli otroci na voljo lutke iz predstave. Otroci so se z lutkami igrali, jih raziskovali, preizkušali njihove sposobnosti in se med seboj primerjali, kdo bo bolje uprizoril hojo z marionetami.

Ko so lutko dokončali, so otroci preizkušali vse možnosti, da so prišli do tega, kako je potrebno gibati prste, da je lutka hodila oz. naredila korake po površini. Otroci so bili pri tem vztrajni in si tudi med seboj svetovali in pomagali.

Vse cilje, ki sem si jih zastavila v dejavnosti marionete na prstu, sem dosegla.

S samo lutkovno predstavo pa sem dosegla in pri otrocih spodbudila radovednost in veselje do spoznavanja lutk, ki so nastopale v lutkovni predstavi.

Slika 5: Navezovanje elastike

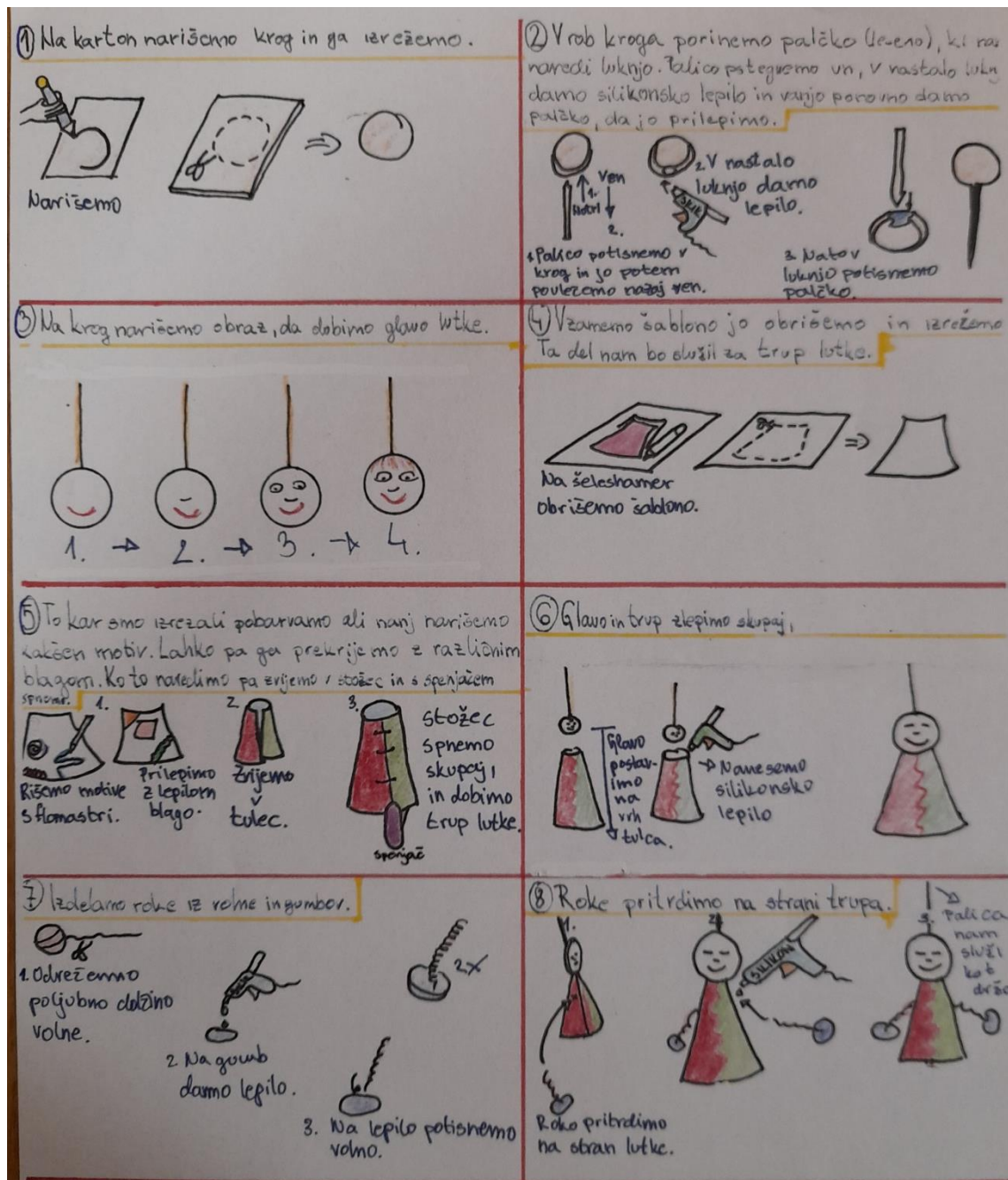

Slika 6: Otrokove marionete na prstu

15 PREPROSTA SICILIJANKA

15.1 Načrt

<p>Skupina: sloni</p> <p>Starost otrok: 5–6 let (homogena)</p> <p>Število otrok: 21</p>	
<p>Dejavnost: preprosta sicilijanka</p>	
<p>Področje dejavnosti:</p> <p>Umetnost</p>	<p>Oblika dela:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Skupna.
<p>Globalni cilji:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Doživljanje, spoznavanje in uživanje v umetnosti. – Razvijanje ustvarjalnosti in specifičnih umetniških sposobnosti. 	<p>Metode dela:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Razlaga. – Pogovor. – Demonstracija. – Spodbujanje.
<p>Operativni cilji:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Otrok izdelava preprosto sicilijanko in ob tem razvija ustvarjalnost. – Spodbujanje otroka k radovednosti in veselju do umetnosti. 	<p>Pripomočki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Karton. – Palčke. – Šeleshamer. – Volna. – Blago. – Vrvica. – Glina. – Svinčnik. – Silikonska »pištola«. – Tempera. – Čopič. – Gumbi.
<p>Vloga odraslih:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Vodi dejavnost (pogovor, razgovor, odgovori na otrokova vprašanja ...). – Usmerja otroke. – Poda navodila za izdelavo lutke. – Razloži tuje in neznane pojme, ki so otrokom nove oz. nejasne. 	
<p>Vloga otroka:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Sodeluje pri pogovoru, razgovoru ... – Izdelava izdelke. – Sledi navodilom odraslih. 	

Slika 7: Načrt za izdelavo sicilijanke

15.2 Predviden potek dejavnosti

Uvodni del:

- Otrokom opišemo lutko, ki je nastopila dan poprej v predstavi,
- otroci ugotavljajo, katero lutko opisujemo,
- pogovorimo se o zgradbi lutke, ki jo bomo izdelovali.

Glavni del:

- Posredujemo navodila za izdelavo preproste sicilijanke,

- otroci sami izdelujejo lutko, pomagamo, ko česa ne znajo ali imajo težave pri izdelavi.

Zaključek:

- Poleg sicilijanke, ki so jo izdelali, dobijo še svoje marionete na prstu, da jih med seboj primerjajo,
- pogovorimo se o razlikah med njima.

15.3 Izvedba

Za začetek so otroci povedali, kakšno lutko smo izdelovali nazadnje. Otroci so odgovarjali, kako so izdelovali lutko in s svojimi besedami so predstavili, kako se reče taki lutki: »To je lutka, ki jo premikamo s prsti«, »tista, ki je majhna«; dodala sem, da se tej lutki reče marioneta na prstu. Nato sem jim opisala lutko iz predstave, otroci pa so ugibali, katero lutko bomo izdelovali danes. Vsi so mislili na isto lutko, vendar se je vsak drugače izrazil: »Tista, ki je imela kuglo na glavi«, »našminkana lutka«, »mama«. Lutko mame je igrala preprosta sicilijanka v lutkovni predstavi Mali bosopet, ki sem jim jo zaigrala v uvodni motivaciji projektnega dela. Otrokom sem pokazala lutko in jim povedala, da se tovrstna lutka imenuje sicilijanka. Otroci so se začeli smejati, ker ne poznajo tega izraza. Razložila sem jim, zakaj tej lutki rečemo sicilijanka in kakšne so njene značilnosti.

Pogledali smo, kako in iz česa je sestavljena lutka. Ko smo se pogovorili in pogledali samo lutko, smo odšli od mize do mize, kjer smo imeli postaje. Na prvi so obrisali šablono trupa in nato izrezovali, pri drugi so pobarvali obraz, narisali oči, usta in nos. Na tretji pa so trup pobarvali s flomastri ali pa so nanj nalepili blago, ki so ga izrezali v poljubno obliko. Pri zadnji mizi so otroci iz gumbov in volne za lutko naredili roke. Pri tej mizi sem bila zraven, saj je bilo potrebno vse dele lutke zlepiti s silikonsko »pištolo«.

Slika 8: Obrisovanje in izrez trupa lutke

Otroci so se sami razporedili k prvi in drugi mizi; ko so zaključili pri eni od teh miz,

so se med seboj zamenjali ali pa so odšli k tretji mizi. Ko so naredili trup in glavo, so prišli k zadnji mizi, kjer so otroci najprej naredili roke, nato pa smo lutko zlepili skupaj.

Ko se je lepilo ohladilo, so otroci lahko svoje nove lutke poizkusili animirati.

Slika 9: Barvanje glave lutke

15.4 Evalvacija

V uvodnem delu smo si z otroki najprej osvežili spomin na lutkovno predstavo *Mali bosopet*. Otroci so odlično opisali celo predstavo, dotaknili so se tudi same scene, kaj je bilo na njej upodobljeno in da je bilo ozadje razdeljeno na štiri dele. S tem sem dobila s strani otrok potrditev, da je bila uvodna motivacija projektnega dela dobro zasnovana in predstavljena za izhodišče spoznavanja in izdelovanja marionetnih lutk.

V škatli sem imela skrito preprosto sicilijanko, da je otroci niso videli, saj so po mojem opisu ugibali, katera lutka iz predstave se skriva v škatli. Otroci so hitro ugotovili, za katero lutko gre. Skupaj smo si pogledali, kako je zgrajena. Ker je bila preprosta sicilijanka po izdelavi podobna kakor lutka, ki so jo v preteklosti otroci izdelovali na kuhalnici, so v osnovi vedeli, kako bo izdelava preproste sicilijanke potekala. Z otroki smo odšli od mize do mize, kjer jih je čakal material za izdelavo lutke. Podala sem navodila, zraven pa tudi demonstrirala, kaj morajo pri določeni mizi narediti. Po podanih navodilih so se otroci sami porazdelili po mizah in pričeli z delom. Pri izdelovanju sem jih opazovala, kako so delali glavo in trup. Ko so izdelovali glavo, so me predvsem deklice spraševale, ali lahko narišejo lica in na vrat dodajo verižico. Tako sem vse otroke spodbudila, da lahko dodajo lutki, kar želijo. Preprosta sicilijanka je bila v lutkovni predstavi lik mame in tako so otroci lahko izhajali iz tega, kako izgleda njihova mama, ali nosi verižico, je naličena ali ne in kako se oblači, v žive barve ali temna oblačila.

Pri izdelavi trupa so otroci uporabljali flomastre, ali pa so kose blaga nalepili na trup in potem na blago narisali poljubne motive.

Slika 10: Izrezovanje blaga za trup

Všeč mi je bilo, ko so naleteli na kakšno težavo, da so najprej poizkusili to rešiti sami, šele potem, ko res niso vedeli, kako to rešiti, so vprašali za nasvet ali za pomoč.

Pri zadnji mizi sem pomagala otrokom pri končnem sestavljanju lutke, saj smo jo lepili s silikonskim lepilom. Sčasoma mi je na pomoč priskočila tudi vzgojiteljica, ko je vedno več otrok prihajalo zaključevati lutke. Kljub temu so morali otroci počakati na vrsto, a so si medtem krajšali čas tako, da so med seboj primerjali, kaj nosi njihova mama in so to tudi dodali preprosti sicilijanki.

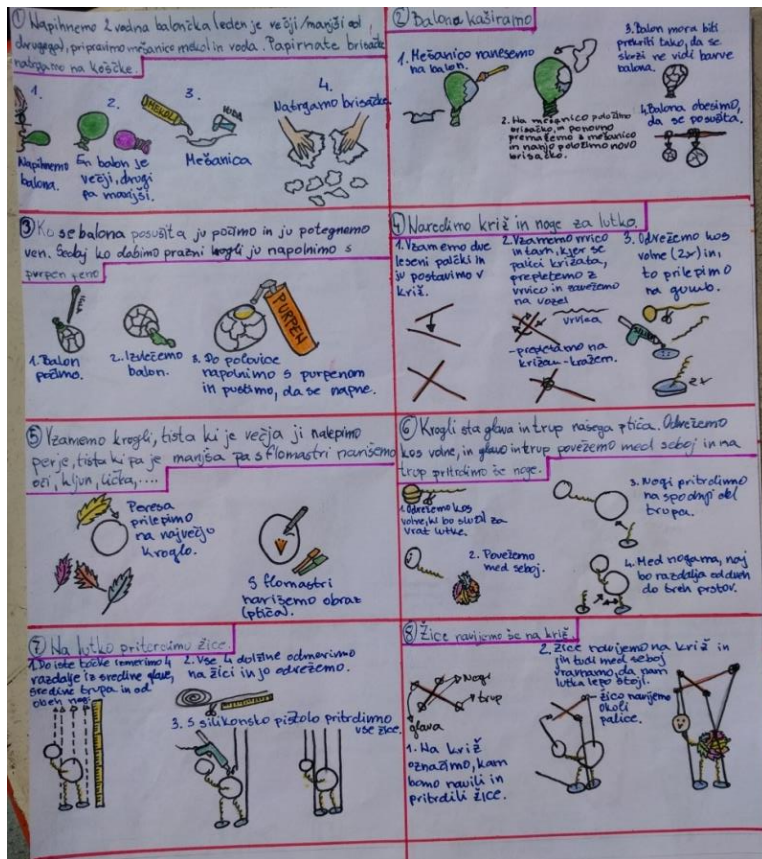
Ker niso vsi otroci istočasno zaključili, so se lahko poigrali z lutkami sami ali s svojimi sovrstniki. Uprizarjali so, kaj počnejo ali kako se pogovarjajo njihove mamice s prijatelji, in preizkušali, kako se lutka giba glede na njihovo vodenje in samo gibanje.

Vse cilje, ki sem si jih zadala pri dejavnosti, sem dosegla, še posebej je bil dosežen cilj ustvarjalnosti otrok, ko so sami lutki dodajali stvari, ki jim jih v navodilih za izdelavo lutke nisem podala, a je bila to njihova lastna želja po izpopolnjevanju preproste sicilijanke.

16 PREPROSTA ČEŠKA MARIONETA

16.1 Načrt

Skupina: sloni Starost otrok: 5–6 let (homogena) Število otrok: 24	
Dejavnost: češka marioneta	
Področje dejavnosti: Umetnost	Oblika dela: – Skupna. – Individualna.
Globalni cilji: – Doživljanje, spoznavanje in uživanje v umetnosti, – razvijanje ustvarjalnosti in specifičnih umetniških sposobnosti.	Metode dela: – Razlaga. – Pogovor. – Demonstracija. – Spodbujanje.
Operativni cilji: – Otrok spozna češko marioneto, – se uči upravljati z lutko, – izdelava svojo češko marioneto, – razvija ustvarjalnost ob izdelavi marionete.	Pripomočki: – Balon. – Papirnate brisače. – Mekol lepilo. – Oči. – Šeleshamer. – Tempera. – Čopič. – Perje. – Blago. – Volna. – Kamenčki. – Žica. – Palčke. – Silikonska »pištola«.
Vloga odraslih: – Vodi dejavnost (pogovor, razgovor, odgovori na otrokova vprašanja ...). – Usmerja otroke. – Poda navodila za izdelavo lutke. – Razloži tuje in neznane pojme, ki so otrokom nove oz. nejasne.	
Vloga otroka: – Sodeluje pri pogovoru, razgovoru ... – Izdelava izdelek. – Sledi navodilom odraslih.	

Slika 11: Načrt za izdelovanje češke marionete

16.2 Predviden potek dejavnosti

Uvodni del:

- Z otroki se pogovorimo, kakšne lutke smo že izdelovali, katere še nismo izdelovali, vendar pa smo jo tudi videli v predstavi,
- prinesemo jim češko marioneto in se o njej pogovorimo (zgradbi ...),
- otroci poizkusijo upravljajo s češko marioneto,
- upoštevamo tudi otrokova vprašanja in jih razširimo.

Glavni del:

- Posredujemo jim navodila za izdelavo češke marionete,
- nameščanje žic na marioneto izvajamo individualno.

Zaključek:

- Ko otroci zaključijo z izdelavo, se z lutko poigravajo in spoznavajo njeno gibanje, ki je odvisno od njihovega giba,
- raziskujejo animacijske lastnosti in potenciale.

16.3 Izvedba

Otroci so se posedli na tla. Ko so me videli, so spraševali, ali bomo delali lutke. Vprašala sem jih, kakšne lutke smo delali do sedaj. Odgovorili so, da lutke na palici, tiste, ki so za na prst. Obe lutki smo si ponovno ogledali, pogovorili smo se, v čem se razlikujeta. Povedali so, katere lutke iz predstave še nismo delali. Pred otroke sem postavila češko marioneto in sicilijanko. Skupaj smo ugotavljali, v čem se lutki razlikujeta. Pri tem sem jih vprašala, ali ima ptica res nitke, ali je kaj drugega napeto. Najprej so vztrajali, da je nit, zato sem jih povabila, naj potipajo te niti. Skupaj smo ugotovili, da je to žica, ki je napeta od trupa, glave, nog do križa. Povprašala sem jih, kaj mislijo, zakaj so na vrhu prekrizane palice in kakšen je njihov pomen. Vprašala sem, ali je križ samo zato, da držim lutko, ali se kaj zgodi, če ta križ premaknem. Videli so, da so se premaknile noge, glava ... Ko smo spoznali samo marioneto in njeno zgradbo, so dobili navodila za izdelavo svoje pravljíčne ptice. Skupaj z otroki smo hodili od mize do mize:

1. Izberejo dva kaširana balona, eden je za trup in drugi za glavo.
2. Poslikajo glavo tako, da ji narišejo ali prilepijo oči in dodajo, kar si sami želijo.
3. Na trup prilepijo perje.
4. Izdelajo križ, tako da so preko dveh paličic prepletli volno.
5. Pritrdijo in povežejo glavo in trup med seboj.

Slika 12: Lepljenje peresa

Za namestitev žic je delo potekalo individualno zaradi same varnosti.

Otroci so delali s tako vnemo, da smo lutke izdelali v enem dnevu. Kljub temu sem planirala, da bodo naredili to v dveh sklopih. Njihova želja po celotni izdelavi lutke je

bila namreč tako velika, da sem sklenila, da bodo vsi imeli lutko izdelano v celoti, saj so bili pripravljene počakati v vrsti na mojo pomoč pri dodajanju žic na marioneto.

Neverjetno umirjeno so čakali na vrsto, medtem pa so se med seboj pogovarjali o lutkah in jih primerjali po njihovih posebnostih.

16.4 Evalvacija

Na začetku smo z otroki ponovno pogledali marioneto na prstu in preprosto sicilijanko, otroci so povedali, kako so katero izdelovali in kako se ju animira. Med obnavljanjem so bili nekateri otroci tako neučakani, da so me nekajkrat vmes vprašali, katero lutko bomo izdelovali; ali bo to ptica, ki jo je predstavljala češka marioneta, ali sosed, ki je bila marioneta na nitkah.

Ko smo zaključili z obravnavo marionete na prstu in preproste sicilijanke, sem otroke vprašala, katero lutko mislijo, da bomo danes izdelovali. Nekateri so mislili, da bo to češka marioneta, nekateri pa, da bo na vrsto danes prišla marioneta na nitkah.

Češko marioneto sem imela v drugem prostoru, tako da so otroci počakali, da sem jo prinesla, medtem pa so se pogovarjali, kdo ima prav, katero marioneto bomo izdelovali.

Preden smo si pogledali zgradbo češke marionete, smo jo najprej primerjali s preprosto sicilijanko. Otroci so skozi opazovanje povedali, v čem se lutki med seboj razlikujeta. Nato smo si pogledali, kako je zgrajena češka marioneta, kako jo animiramo in kateri deli pri marioneti so gibljivi. Otroci so bili nad češko marioneto navdušeni in so se veselili izdelovanja tovrstne lutke. Ko sem jim prikazovala, kako je potrebno marioneto animirati, da se noge premikajo v korak, hojo ali da lutka skače ali čepi, so nekateri otroci želeli še sami preizkusiti, ali bi znali ponoviti gibanje, ki sem jim ga z lutko demonstrirala. Tako sem dala češko marioneto med tiste otroke, ki so to želeli, ostalih nisem silila v to. Pokazala sem jim, kako se pravilno prime vodilo in nato so sami poizkusili voditi lutko. Nekaterim otrokom je to uspelo že takoj in so bili navdušeni, nekaterim pa ni uspelo, kot so si želeli in so zato predali lutko naprej in dejali, da je to težko. Take otroke sem ponovno spodbudila, da vzamejo v roke češko marioneto in še enkrat poizkusijo z mojo pomočjo. Otroci so prijeli vago in jaz njihovo roko, ki sem jo vodila, da so dobili občutek, kako morajo gibati z roko, da lutka hodi.

Po preizkušanju češke marionete smo odšli od mize do mize, kjer sem otrokom podala navodila in zraven tudi demonstrirala za lažjo predstavo, kaj bodo otroci tam delali.

Izdelavo češke marionete sem želela razdeliti na dva dela; prvi dan bi naredili telo

lutke in drugi dan izdelavo vodila ter napenjanja žic med vago in lutko.

Otroci so se z navdušenjem lotili izdelave lutke. Naredili so glavo, trup, vrat in noge, kar je bil tudi moj cilj za prvi dan izdelave češke marionete. Ko so otroci končali, so spraševali, kako naj naredijo vodila in vse, kar še manjka češki marioneti, da jo zaključijo. Ker me je to povprašalo kar nekaj otrok, sem se na podlagi tega odločila, da bodo ta dan izdelali lutko v celoti, saj so bili otroci pripravljeni narediti lutko v enem dnevu, ker so imeli željo po celostni lutki.

Tako smo se lotili še izdelave križa in nameščanja žic na lutko. Pri izdelavi križa me je skrbelo, da bodo imeli otroci težave pri prepletanju volne čez lesene palčke, ker je bilo potrebno v eni roki držati dve palčki, z drugo pa prepletati volno čez njiju. Pa vendar se je izkazalo, da jim to ni predstavljalo večjih težav, le pri končnem zategovanju volne in delanju vozla so potrebovali pomoč odrasle osebe.

Slika 13: Izdelava križa

Ko smo češki marioneti dodajali žice, smo delali z otroki individualno zaradi varnosti. Medtem ko so otroci čakali na vrsto, so opazovali, kako smo žice pritrdili na lutko in jo navili na križ. Otroci so med tem opazovali rezultate svojega dela in dela drugih otrok. Pogovarjali so se tudi o tehnoloških in likovnih vprašanjih, ko so primerjali češke marionete med seboj.

Ko so imeli lutko dokončno izdelano, so jo preizkušali v vodenju. Osredotočeni so bili predvsem na to, da je lutka pravilno hodila in da sta se nogi izmenično prestavljali.

Vse cilje pri izdelavi preproste češke marionete sem skozi dejavnost z otroki dosegla. Predvsem pa so otroci v zadnjem delu dejavnosti pokazali svojo zavzetost in željo po izdelovanju češke marionete ne glede na to, da so morali tudi nekaj časa počakati, da so prišli na vrsto za zaključek izdelave marionete.

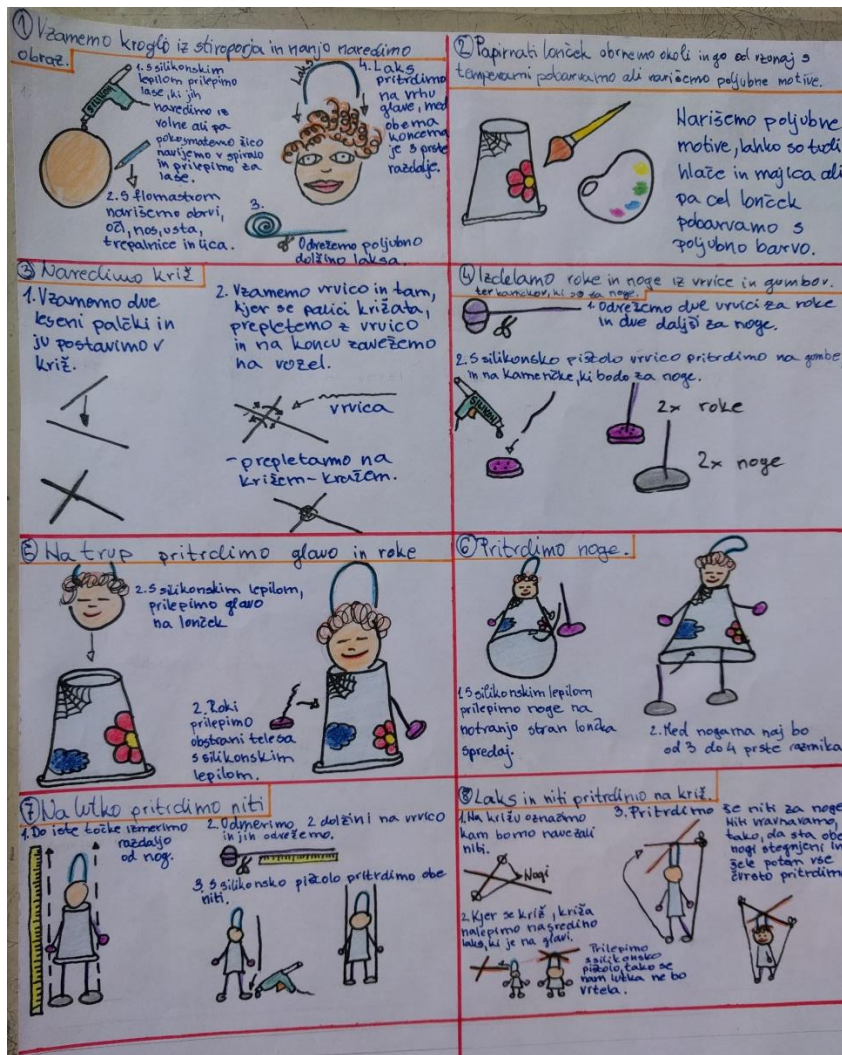
Slika 14: Otrokova lutka

17 PREPROSTA MARIONETA NA NITKAH

17.1 Načrt

Skupina: sloni Starost otrok: 5–6 let (homogena) Število otrok: 21	
Dejavnost: marioneta na nitkah	
Področje dejavnosti: Umetnost	Oblika dela: – Skupna. – Individualna.
Globalni cilji: – Doživljanje, spoznavanje in uživanje v umetnosti, – razvijanje ustvarjalnosti in specifičnih umetniških sposobnosti.	Metode dela: – Razlaga. – Pogovor. – Demonstracija. – Spodbujanje.
Operativni cilji: – Otrok spozna marioneto na nitkah, – se uči upravljati z lutko, – izdelava marioneto na nitkah, – razvija ustvarjalnost ob izdelavi lastne lutke, – spodbujanje otroka k ustvarjalnosti.	Pripomočki: – Lonček. – Stiropor krogla. – Vrvica. – Umetne oči. – Tempera barvice. – Kamni. – Volna. – Lesene paličice. – Gumbi. – Čopiči. – Silikonska »pištola«. – Kosmatena žica.
Vloga odraslih: – Vodi dejavnost (pogovor, razgovor, odgovori na otrokova vprašanja ...). – Usmerja otroke. – Poda navodila za izdelavo lutke. – Razloži tuje in neznane pojme, ki so otrokom nove oz. nejasne.	
Vloga otroka: – Sodeluje pri pogovoru, razgovoru ... – Izdelava izdelek. – Sledi navodilom odraslih.	

Slika 15: Načrt za izdelavo marionete na nitkah

17.2 Predviden potek dejavnosti

Uvodni del:

- Vprašam, katere lutke iz predstave še nismo izdelovali,
- predstavim marioneto na nitkah v gibanju,
- se z otroki pogovorim o zgradbi lutke in njenih posebnostih,
- otroci preizkusijo marioneto na nitkah,
- odgovarjam na vprašanja otrok in usmerjam pogovor glede na izkazan otrokov interes.

Glavni del:

- Podam navodila za izdelavo marionete na nitkah,
- otrokom pomagam pri nameščanju nitk in izdelovanju križa/ogrodja.

Zaključek:

- Otroci preizkusijo svoje lutke v gibanju in kako se odziva lutka na njihovo vodenje,
- otroci primerjajo marionete na nitkah s češko marioneto po zgradbi, obliki in načinu animacije.

17.3 Izvedba

Za začetek smo se pogovorili, kakšne lutke smo delali včeraj. Nato smo obudili spomin na predstavo Mali Bosopet in pri tem so otroci kaj hitro ugotovili, da smo do sedaj naredili skoraj vse lutke iz predstave, samo še soseda ne. Tako so otroci sami prišli do ugotovitve, katero lutko bomo danes izdelovali. Ker je od predstave minilo že kar nekaj časa, me je zanimalo, če se otroci spomnijo, kakšna lutka je soseda in naj jo malo opišejo. Eden izmed dečkov jo je opisal zelo podrobno. "Soseda je imel zeleno srajco, kratke hlače, pa sive nogavice, navite lase, pa isto je imel une palčke na vrh k pa ptica, pa visel je na vrvici." Potem smo si lutko še podrobno ogledali, če so morda na kaj pozabili, in ugotovili, da so povedali vse. Ob marioneto na nitkah sem postavila še češko marioneto, da so ju otroci lahko primerjali. Imeli so težavo pri tem, da so rekli, da je soseda na nitkah, ptica pa na vrvici. Pa sem jih popravila, da nima češka nitk, ampak žico. Ker so nekateri trdili isto kot prej, sem jim dala, naj potipajo pri obeh lutkah in povedo, kaj je žica in kaj nitka. Ko smo le prišli do zaključka, da nista obe na nitkah, ampak da je ena izmed njih na žici, smo se odpravili po mizah, kjer so dobili navodila za delo.

Bilo je 6 postaj po mizah:

1. Izbrali so stiropor kroglo, lonček in se na njih podpisali.
2. Pri tej mizi so si pobarvali lončke za trup, če so želeli, so lahko pobarvali še glavo.
3. Glavi so dodali lase in narisali oči, usta, nos,...
4. Izdelovali so križ.
6. Izdelava rok, nog in lepljenje okončin na trup.
7. Izdelava same konstrukcije in vodil za lutko.

Slika 16: Barvanje trupa in glave lutke

Otroci so sami krožili po mizah, na zadnji pa smo pomagale pri napenjanju nitk in delu lepljenja s silikonsko »pištolo«. Ko so zaključili, smo odložili lutke v lesene zabojčke tako, da so visele.

17.4 Evalvacija

Še preden sem omenila, katero lutko bomo izdelovali, so otroci dejali, da bomo danes delali soseda – marioneto na nitkah, saj je to edina lutka iz predstave, ki nam je še ostala za izdelavo. Ker so me prehiteli, jim marionete na nitkah nisem pokazala, ampak me je zanimalo, koliko se še spomnijo lutke glede na to, da so jo nazadnje videli v lutkovni predstavi. Eden izmed dečkov jo je takoj začel opisovati. Ta fant me je zelo presenetil, saj je marioneto na nitkah natančno opisoval, vse do najmanjših podrobnosti, kot npr. da je lutka imela na hlačah narisane žepe z belimi črticami, da je imela kodrane lase itd.

Nato sem pred otroke postavila marioneto na nitkah in smo si jo pogledali, če je deček naštel vse, kar je bilo pri marioneti na nitkah, ali je kaj izpustil. Z ostalimi otroki smo ugotovili, da je deček naštel vse, kar je bilo na lutki.

Preden smo pogledali zgradbo marionete na nitkah, smo jo še primerjali s češko marioneto, v čem se ti dve lutki razlikujeta med seboj. Najprej so otroci govorili, da je razlika v tem, da je češka marioneta žival, marioneta na nitkah pa človek. Ker sem želela, da otroci najdejo drugo razliko, sem jih spraševala še naprej, po čem se razlikujeta. Vendar so se otroci predvsem ozirali na to, kaj je razlika med marioneto, ki je kot lik žival ali človek, sem se odločila, da marioneto na nitkah – soseda, zamenjam s sovo – marioneto na nitkah, ki sem jo tudi sama izdelala. S tem sem dosegla, da so se otroci osredotočili še na druge razlike med češko marioneto in marioneto na nitkah. Naposled so le prišli do razlike, da ima češka marioneta žice, marioneta na nitkah pa niti. Ker nekateri otroci niso bili prepričani v to razliko, sem jih povabila, naj potipajo in se prepričajo, da je nekje žica, nekje pa vrvica.

Ko so spoznali, da je marioneta na nitkah povezana z vrvico med vodilom in trupom lutke, sem ponovno vzela soseda – marioneto na nitkah, da smo si pogledali, kako je zgrajena. Nato smo se odpravili do miz, kjer so otroci dobili navodila za izdelavo lutke. Pri podajanju navodil sem to za lažjo predstavo otrokom tudi demonstrirala.

Ker so jim bili nekateri postopki že znani iz izdelave češke marionete, je delo potekalo hitreje. Sami so marioneti dodajali razne malenkosti, s katerimi so naredili svoje lutke še bolj unikatne.

Ker so delo po mizah že dodobra usvojili pri predhodnih dejavnostih, so med seboj krožili po mizah in počakali, če niso dobili prostega mesta za želeno mizo.

Slika 17: Izdelava pričeske

Pri zadnji mizi smo pomagali otrokom pri lepljenju niti na noge lutke in navezovanju niti na vago. Ko sem otroku pritrjevala niti na lutko, so ostali otroci opazovali, kaj se dela pri zadnji mizi in kaj vse morajo prinesiti s seboj, da ne bi na kaj pozabili.

Slika 18: Lepljenje okončin na trup lutke

Ko so otroci imeli marioneto končano, so jo z navdušenjem pokazali svojim prijateljem v skupini. Otroci so drug drugega pohvalili in pokazali navdušenje nad tem, kako ali kaj so dodali lutki.

Marionete na nitkah smo skrbno spravili v lesene zabojčke, da so lutke visele in so

jih otroci lahko čez cel dan občudovali.

Pri izdelavi preproste marionete na nitkah sem dosegla vse zastavljene cilje.

Slika 19: Otrokove marionete na nitkah 1

Slika 20: Otrokove marionete na nitkah 2

Slika 21: Otrokove marionete na nitkah 3

18 LUTKOVNA PREDSTAVA

18.1 Načrt

Skupina: sloni Starost otrok: 5–6 let (homogena) Število otrok: 21	
Dejavnost: lutkovna predstava	
Področje dejavnosti: Umetnost Korelacija: jezik, družba	Oblika dela: - Skupinska.
Globalni cilji: – Doživljanje, spoznavanje in uživanje v umetnosti, – razvijanje ustvarjalnosti in specifičnih umetniških sposobnosti, – spodbujanje jezikovne zmožnosti (artikulacija, besednjak, komunikacija itd.), – spodbujanje občutljivosti za etično dimenzijo različnosti.	Metode dela: – Pripovedovanje. – Razlaga. – Pogovor. – Demonstracija. – Spodbujanje.
Operativni cilji: – Pogovorimo se o bontonu v gledališču, – otrok spoznava vlogo lutkarja, – samostojno pripravi lutkovno predstavo v skupini, – razvija izražanje in komunikacijo ob dogovarjanju v skupini in ko nastopa, – gradi na samozavesti in je ponosen na svojo vlogo v skupini, – otrok se ustvarjalno izraža v jeziku.	Pripomočki: – Otrokovke lutke. – Kulisa.
Vloga odraslih: – Vodi dejavnost, – usmerja, poda navodila za otrokovo samostojno pripravo predstave.	
Vloga otroka: – Upošteva navodila odraslih, – sodeluje v skupini in ustvarja lutkovno predstavo.	

Slika 22: Ozadja za lutkovne predstave

18.2 Predviden potek dejavnosti

Uvodni del:

- Otroci si ogledajo stvari, ki smo jih pripravili (lutke, kulise ...),
- vodimo pogovor in razgovor,
- na otrokova vprašanja odgovarjamo in jih razširimo,
- pogovorimo se, kakšno je delo lutkarja in kako pravilno animiramo lutke na nitkah v sami predstavi.

Glavni del:

- Otroke razdelimo v skupine,
- v skupini se otroci dogovorijo, kakšno lutkovno predstavo bodo odigrali (o čem bodo igrali, razdelitev vlog med seboj ...),
- otroci v skupinah pripravijo lutkovno predstavo, dolgo največ 5 minut,
- podamo jim navodila in smernice za samostojno pripravo lutkovnega gledališča.

Zaključek:

- Otroci svojim sovrstnikom odigrajo lutkovno predstavo,
- pogovorimo se o izvedbi lutkovne predstave, ali bi kaj izboljšali, popravili, spremenili ...

18.3 Izvedba

Z otroki smo se pogovorili, katere lutke smo izdelovali, kako se med seboj razlikujejo in katero lutko so najraje izdelovali. Nekaj jih je bilo zelo navdušenih nad marioneto na prstu, nekaj nad češko marioneto, nekaterim je bila všeč marioneta na nitkah, samo dvema pa je bila všeč sicilijanka. Da sta se samo dva odločila za to lutko, sem mnenja, da je bilo to zato, ker so preprosto sicilijanko poznali že od prej in so jo tudi že izdelovali in animirali, zato se drugi otroci niso številčno odločali zanjo.

Nato smo vse lutke pogledali v gibanju in skupaj razmislili, kako animiramo vsako od njih. Ker sem prvo dejavnost izvedla že kar nekaj časa nazaj, sem jih povprašala, če se spomnijo, na kakšen način sem lutke predstavila, preden smo jih potem postopoma začeli izdelovati. Dejala sem jim, da bodo danes sami s svojimi lutkami odigrali kratko predstavo za svoje prijatelje. Preden smo jih razdelili v skupine, sem jim pokazala štiri različne scene. Narisala sem jim plažo, igrišče, park in grad. Najprej smo se skupaj pogovorili o tem, kaj bi se lahko zgodilo na plaži, kaj v gradu, v parku, na igrišču; kaj se tam dogaja ali pa so si sami izmislili, a se je navezovalo na to, kar so imeli upodobljeno na ozadju. Otroke smo razdelili v skupine. Vsaka je sedla za svojo mizo, na sredino pa sem položila slike, na katerih so bili narisani scenski elementi. Otroci so imeli čas, da se med seboj dogovorijo, kaj bodo zaigrali. Medtem ko so se dogovarjali, sem vsako skupino posebej povabila, da so si izbrali lutko, s katero bodo igrali. Ko so vsi imeli svojo lutko, pa smo spregovorili o tem, kako igramo z lutkami. Nato so imeli na razpolago še nekaj časa, da se med seboj dogovorijo in preizkusijo lutke v gibanju.

Ko so otroci odigrali svoje predstave, sem na tla položila vse risbe, ki so služile za sceno in so se lahko z vsemi svojimi lutkami igrali za svojo zabavo.

Pred odhodom sem otrokom dejala, da vse svoje lutke odnesejo domov. Tega so se otroci neizmerno razveselili in nekaj otrok mi je z navdušenjem prišlo povedat, komu vse bodo doma pokazali lutke in jih bodo delili tudi s svojimi bratci in sestricami.

18.4 Zaključna predstava

Otrokom sem povedala, da bodo sami v skupinah pripravili lutkovno predstavo s svojimi lutkami, ki so jih izdelali, tako kot sem to naredila jaz na začetku projektne delo.

Razdelili smo jih v štiri skupine, s posameznimi temami na plaži, igrišču, gradu in v parku. Otroci so imeli nalogo, da v skupini sestavijo kratko lutkovno predstavo, ki se bo vezala na to, kar predstavlja njihovo ozadje.

Prva skupina se nam je predstavila na temo gradu. Ker so bili prvi, so imeli nekaj

treme in jim predstava nikakor ni stekla. Pomagala sem jim z vprašanji: »Kdo pa živi na gradu? Kaj pa vi delate v njem?« Ko so otroci govorili z mano, so postopoma začeli igrati lutkovno predstavo, tako kot so se predhodno dogovorili. Ostale skupine niso potrebovale moje pomoči, saj jim je bilo lažje; otroci so videli, kako nastop poteka in če bi potrebovali pomoč, bi jim priskočila na pomoč.

Vse skupine so se dobro odrezale, dva otroka v različnih skupinah pa sta izmed vseh otrok najbolj izstopala. Oba sta se zelo dobro vživela v svoje vloge in v skupini pripomogla k temu, da so se tudi drugi sprostili in pozabili na to, da smo jih gledali in so uživali v samem igranju igre.

Z lutkovnimi predstavami, ki so jih otroci pripravili sami, smo tudi zaključili projektno delo z marionetami.

18.5 Evalvacija

Pred otroke sem postavila sceno iz motivacijske predstave, otroci so se ponovno spomnili na igro Mali bosopet. Preden sem jim podala navodila, kaj bo danes njihova naloga, smo se najprej pogovorili o tem, kako se vedemo v gledališču; nato smo se dotaknili še vloge lutkarja. Pri obravnavi bontona v gledališču so otroci že predhodno veliko vedeli, tako da smo več časa namenili spoznavanju vloge lutkarja. Določene stvari sem jim demonstrirala, predvsem to, kako lutkar dela z lutko in kaj je primerno oz. neprimerno vedenje za lutkarja. Ker bodo otroci v obeh vlogah, tako kot gledalci in lutkarji, smo skupaj z otroki še enkrat ponovili, kaj je primerno vedenje obeh vlog.

Razdelili smo jih v skupine, v katerih so se dogovarjali, kaj bodo zaigrali. V tem času je vsaka skupina posebej prišla po lutke, s katerimi bodo igrali v lutkovni predstavi. Ko so vsi prejeli lutke, so imeli še nekaj časa, da se dogovorijo o poteku igre, preden smo obnovili, kako se z vsako lutko upravlja. Medtem sem pogledala, katere lutke so si v povprečju največ otroci izbrali; sedem otrok si je izbralo marioneto na prstu, pet otrok sicilijanko, dva marioneto na nitkah in ena deklica češko marioneto. Kakšno lutko so otroci vzeli, je bilo vezano na vsebino igre, ki so jo pripravljali, in s katero lutko bi to najlažje prikazali.

Z otroki smo si ogledali vse vrste lutk še enkrat, kako se jih animira. Po tem so imeli čas, da so ponovili animiranje lutke in obnovitev zgodbe, ki so jo pripravili za lutkovno predstavo.

Preden so otroci začeli predstavljati svoje igre, smo se pogovorili, da bomo do svojih sovrstnikov prijazni in spremljali njihovo predstavo, saj si bodo med svojo igro tudi sami želeli pozornosti svojih vrstnikov.

Pri prvi skupini so bile na začetku lutkovne predstave težave, saj so imeli tremo, zato sem jih z vprašanji spodbudila, da so začeli z igro in so potem odigrali tako, kot so si zamislili. Vse ostale skupine niso imele nobenih težav s tremo.

Po končanih predstavah sem vse otroke pohvalila za njihovo sodelovanje in ustvarjalnost, ki so jo pokazali in vložili v sam projekt, pri katerem smo izdelali marioneto na prstu, preprosto sicilijanko, češko marioneto in marioneto na nitkah.

Ker smo imeli še postavljeno sceno in so bila vsa ozadja in lutke v igralnici na voljo, so se otroci v svoji prosti igri igrali z lutkami. Opazila sem, da so skoraj vsi otroci pri tem raje posegli po češki marioneti in marioneti na nitkah in se naprej igrali z njima. Otroci so uprizarjali dejanja iz predstave *Mali bosopet*, lastne igre, izmišljevali so si nove zgodbe ali pa so se osredotočili na samo animiranje marionete.

Cilji, ki so bili zastavljeni za to dejavnost, so bili doseženi. S predstavami, ki so jih izvedli otroci, pa smo zaključili naše projektno delo z izdelovanjem marionete na prstu, preproste sicilijanke, češke marionete in marionete na nitkah.

Slika 23: Priprava predstave na plaži

Slika 24: Priprava predstave na igrišču

19 SKLEP

V diplomski nalogi sem skozi projektno delo predstavila, kako otrokom v predšolskem obdobju približamo izdelavo marionete in marioneto samo.

Otroci so marionete spoznavali postopoma skozi dejavnosti. Spoznali smo marioneto na prstu, preprosto sicilijanko, češko marioneto in marioneto na nitkah.

Cilje, ki so bili zastavljeni na začetku projektne dela, smo dosegali postopno skozi posamezne dejavnosti, kjer so prišli do izraza pri ustvarjanju in izdelovanju lutk. Otroci so se spoznali z marioneto na prstu, preprosto sicilijanko, češko marioneto in marioneto na nitkah.

Cilj projektne dela je bil predvsem, da otroci spoznajo marioneto, se z njo naučijo upravljati in ob njej uživajo. Da smo to dosegli, se je pokazalo ob koncu projektne dela, ko smo zaključili in so imeli prosto igro. Skoraj vsi so posegli po češki marioneti in marioneti na nitkah ter z njima uživali v svobodnem ustvarjanju in preizkušanju njunih zmožnosti.

Dejavnosti smo izvedli v treh tednih: v prvem tednu smo izvedli dve, v drugem eno in v tretjem tednu še zadnji dve dejavnosti. S tem so otroci lahko vsako lutko podoživeli, preden smo začeli z obravnavo nove lutke, saj smo želeli, da otroci usvojijo določene tehnike in se poglobijo v samo lutko. Ker smo marionete spoznavali postopoma skozi projektno delo, od najbolj preproste do najbolj zapletenih, je bila izdelava vsake naslednje lutke lažja.

Odzivi otrok in njihova motiviranost za izdelavo in igro z lutkami so bili pozitivni, tudi odziv staršev je bil pozitiven, saj so le-ti razlagali, kako so otroci z veseljem pripovedovali, kaj vse so delali v vrtcu in da komaj čakajo, da bodo ponovno izdelovali marionete. Ko smo zaključili z zadnjo dejavnostjo, so otroci vse svoje lutke odnesli domov in še sedaj, ko je minilo kar nekaj časa od takrat, ko smo skupaj »lutkarili«, vedno, ko se vidimo, pripovedujejo, kaj počnejo z marionetami, kaj vse so morali že popravljati in kdo vse se doma z njihovimi lutkami igra.

Ob delu z marionetnimi lutkami v vrtcu smo dobili odgovore na naša raziskovalna vprašanja:

1. Ali s spodbujanjem pri ustvarjalnih dejavnostih vodimo otroka k ustreznemu spoznavanju in doživljanju marionet v predšolski vzgoji?

Otroci so spoznali tri vrste marionet (na prstu, češko in na nitkah), preko njih so spoznali posamezne dele marionete. Izvedeli so, zakaj je pomemben križ pri marioneti, kakšno vlogo ima in kaj omogoča. Nitke so vodila, s katerimi premikamo dele telesa.

Spoznali so tudi to, da lutke ne držimo v roki, ampak nam visi z naših rok. Ob sami izdelavi marionete so spoznali, da so tudi sami zmožni narediti tako lutko in so jo tudi uporabljali. Lutko so po tem znali sami voditi, vendar so se morali naučiti pravilne drže samega križa in premikanja le-tega, da so se okončine lepo premikale.

Pri prstni marioneti so otroci tudi razvijali fino motoriko, saj so se morali osredotočiti na samo gibanje prstov, da so lahko marioneto upravljali. Tehnika gibanja prstov je bila zelo zahtevna, ker je bilo potrebno določene prste premikati tako, da niso premikali še ostale prste. Če se je to zgodilo, lutka ni tako odreagirala, kot si je otrok zamislil.

2. Kako bodo otroci z marioneto izražali svoje doživljanje realnega in domišljjskega sveta?

Otroci so se realno izražali tako, da so z lutkami odigrali dogajanja, s katerimi se srečujejo v vsakodnevnem življenju. Z marioneto so prikazovali hojo, poskoke, sedenje, čepenje ..., saj marioneta premika okončine kakor živa bitja.

Domišljija otrok se je izrazila že pri izdelavi lutke. Izmišljevali so si svoje zgodbe in dogodke. Živali so dobile človeške lastnosti, lutke so imele nadnaravne moči, človeške lutke pa so dobile lastnosti, ki jih v realnosti ne morejo imeti, npr. človeška figura je sedaj lahko letela, v enem skoku preskočila hribe in vasi itd.

3. Kako se otroci čustveno in ustvarjalno odzivajo na marionetno lutko?

Do svojih lutk so bili vsi otroci zelo skrbni. Ko so imeli le-to narejeno in se je potem kaj odlepilo, so dejali, da je lutka sedaj uničena in se ne morejo igrati z njo. Že na samem začetku, ko so izdelali marioneto na prstu, so se z njo poistovetili, saj so se odločili za lutko glede na svoj spol, izdelali so dečke in deklice. Ko smo dejavnost z marioneto zaključili, so se otroci že veselili in spraševali, kdaj bomo lahko izdelali naslednjo.

Ko smo izdelovali češko marioneto in marioneto na nitkah, sem želela obe dejavnosti razdeliti na dva dneva, da ne bi bilo v enem dnevu preveč obremenitev za otroke. Vendar so bili že pri češki marioneti tako visoko motivirani, da so v enem dnevu izdelali celoto. Ker so pokazali tak interes, sem se odločila, da bomo naredili lutko do konca. Kljub temu, da je bilo v drugem delu dejavnosti veliko individualnega dela z lepljenjem, pri čemer sem jim morala pomagati, so otroci brez pritoževanja in prerivanja čakali na vrsto in opazovali, kaj se dela.

Otroci so pokazali svojo ustvarjalnost z dodajanjem stvari, ki jih jaz pri podajanju navodil nisem omenila, npr. trepalnice, namazana lička, žepi na hlačah, ogrlice ...

Ob svojem končanem izdelku so se veselili in so s ponosom pokazali svojim sovrstnikom vse podrobnosti, ki so jih dodali sami.

4. Za katere vrste marionet, ki jih bomo izdelovali in z njimi igrali, bodo otroci pokazali največ zanimanja?

Ko smo izdelovali marionete, so največ zanimanja pokazali za češke marionete in marionete na nitkah, saj jih niso videli prav velikokrat, izdelovali pa jih niso nikoli. Veliko truda so vložili v vse marionete, saj so se jim zdele malenkostne stvari tako zelo pomembne in zanimive.

Ko so izbirali lutke za predstavo, se je veliko otrok odločilo za marioneto na prstu, saj so dejali, da je to majhna lutka, tako kot so majhni tudi oni. Menim, da je prva lutka pustila največji pečat pri otrocih. Bila je najbolj obvladljiva za izvedbo v predstavi, saj so z njo najmanj tvegali, ker je bila animacija te lutke preprostejša kot pa pri ostalih lutkah.

Pri prosti igri so otroci uporabljali samo češke marionete in marionete na nitkah, saj jim je bilo všeč preizkušanje njunih zmožnosti in so se lahko učili upravljati z njima.

5. Kje se bodo pri izdelavi in animaciji marionete pojavile največje težave?

Največ težav so imeli otroci pri izdelovanju češke marionete, saj so imeli na razpolago manjši in večji kaširani balon. Manjši naj bi postal glava, večji pa telo. Ker pa so ju otroci zamenjali, smo imeli nekaj težav z namestitvijo nog, saj na malem balonu nismo mogli narediti dovolj velikega razmika med nogama, da se te med animacijo ne bi zapletale med seboj.

Menila sem, da bodo velike težave pri izdelovanju vodila za marioneto na nitkah, tako imenovane vage v obliki križa, vendar se je izkazalo, da s tem prepletanjem otroci niso imeli težav, le pri vozlu so potrebovali pomoč, saj so premalo zategnili vrvice.

Pri animaciji so bile težave samo pri zadnjih dveh marionetah, saj so morali otroci pravilno prijati križ, da je gibanje lutke steklo, kot je bilo potrebno. Nekajkrat je bilo potrebno pomagati otrokom postaviti roko na križ, da so počasi usvojili tehniko animacije marionetne lutke.

Otroci so imeli težave pri marioneti na nitkah, saj ko so obračali križ, so se niti med seboj zapletle. Ko so se otroci lotili niti med seboj razplesti, so katero od njih odtrgali. Tako smo morali niti na lutki kar nekajkrat razvozlati ali pa ponovno lepiti, preden so se z njimi lahko igrali naprej.

Večina otrok je spoznala, da je z marioneto potrebno delati z občutkom, da je ne smemo vrteti po lastni želji. V skupini pa sta bila dva otroka, ki tega nikakor nista razumela, čeprav sta bila opozorjena, kako je potrebno delati z marioneto. Ko se jima

je marioneta zapletla, sta jo animirala naprej in se nista ozirala na to, ali so niti med seboj prepletene ali ne.

6. Katera nova znanja in veščine bodo pridobili otroci pri ustvarjanju z marionetno lutko in igro z njo?

Otroci so pri ustvarjanju marionete pridobivali veščine fine motorike. To se je najbolj izrazilo pri animaciji marionete na prstu, saj so otroci pri tem usklajevali gibanje dlani in prstov. Tudi pri drugih dveh lutkah je gibanje celotne roke pomembno vplivalo na kakovost in natančnost samega gibanja lutke. Otroci so se naučili, da je pri marioneti na nitkah in češki marioneti najbolj pomembno, kako premikamo zapestje in dlan, da gibanje ni preveč sunkovito in vse teče gladko in lahkotno. Le tako so dosegli, da se je lutka gibala tako, kot so si želeli.

Otroci so spoznavali različne materiale in z njimi preizkušali, kaj vse se da z določenim materialom narediti oz. izdelati. Spoznali so, da če z določenim materialom delamo grobo, se nam ta zmečka, zvije in ga ne moramo oblikovati po naših željah, zato so morali biti z nekaterimi materialni nežni in potrpežljivi, da so dobili željen rezultat in so ga lahko uporabili pri izdelavi lutke.

7. Katera znanja in izkušnje z različnih kurikularnih področij bodo otroci usvojili pri ustvarjalnem delu z marioneto?

Skozi ustvarjalne dejavnosti otroci niso usvajali samo področja umetnosti, saj se je to prepletalo še z drugimi kurikularnimi področji; tako je šlo za medpodročno povezovanje in za celostno učenje. Na področju jezika so otroci usvajali verbalno in neverbalno izražanje preko lutke. V pesmi *Prebudil se je rano* so otroci spoznali nove besede in s tem bogatili besedišče. Spoznali so, da iz dveh besed nastane ena beseda, ki ima določen pomen, ta beseda je bila *bosopet*. Nekaj otrokom v skupini je bilo takoj razumljivo, kaj pomeni beseda *bosopet*, ostalim pa ne, zato smo besedi razčlenili na dve besedi, tj. *bos* in *pete*, da so otroci izvedeli, kaj pomeni.

Področje družbe se je pokazalo preko tega, da se je otroke spodbujalo k pozitivnemu sodelovanju v skupini. Otroci so si med seboj pomagali pri izdelavi lutk, bili so strpni do tistih, ki so izdelovali bolj počasi in so morali počakati, da so prišli na vrsto, kjer se je delalo z otroki individualno. Pri pripravljanju samostojne lutkovne igre so si otroci sami razdelili vloge v predstavi in se dogovorili, kdo bo glavna vloga in kdo stranska. Zelo mi je bilo všeč, ko so nekoga predlagali v skupini, naj ima glavno vlogo, pa je to odklonil, ker je sramežljiv in so ga povprašali, kaj bi rad bil in so to sprejeli. Tako da so otroci sprejemali sovrstnikove želje in tudi zamisli pri nastanku lutkovne predstave.

Pri samem ustvarjanju so se otroci srečali tudi z matematiko, saj je bilo potrebno za izdelavo lutke izrezati ali oblikovati geometrijske like, kot je npr. krog, stožec ... Pri igri z marioneto je bila pomembna orientacija v prostoru in času pri ustvarjanju prizorov.

S projektnim delom z otroki sem raziskovala, ali so otroci zmožni skozi postopni proces samostojno izdelati marioneto in se jo naučiti animirati. Skozi projektno delo sem odkrila, da če vzgojitelj pristopi z marioneto do otrok suvereno, ob tem pa spodbuja in je potrpežljiv ter nameni dovolj časa, da otroci do potankosti preučijo lutko in jim tudi demonstrira vse ideje, poleg tega pa jih tudi povabi, da sami preizkusijo, ali lahko določeno stvar lutka izvede, se bodo otroci z večjim interesom lotili same izdelave marionete; tudi sami bodo želeli z lastno marioneto preizkušati zmožnosti marionete in to pokazati svojim sovrstnikom ali drugim prijateljem. Z vsem tem pa sem tudi dokazala, da marioneta ni pretežka vrsta lutke za predšolsko obdobje in da otroci zelo uživajo v izdelavi marionete kot tudi v samem animiranju te lutke, saj z vsakim gibom spoznavajo nove možnosti animiranja. Že pri projektu se vidi, da so otroci z izdelovanjem in animiranjem marionete pridobili marsikaj, kot npr. ročne spretnosti (fino motoriko, ravnanje z orodjem), likovno izražanje ob ustvarjanju lutk, spopadanje z naravoslovnimi vprašanji o ravnotežju (kam namestiti določene dele na marioneto, da bo v ravnovesju, ko jo bomo namestili na vodila), nato z igralskimi nalogami (vživiljanje v vloge, nastop pred občinstvom), lutkovno umetnostjo (animacija lutke) in jezikovnimi izzivi (improvizacija besedila). Nekaj pozitivnega pa je prinesla marioneta tudi celotni skupini, kot so dobro skupinsko delovanje, podreditev skupnim ciljem in prevzemanje odgovornosti za zaupane naloge.

S to diplomsko nalogo sem dokazala, da marionete navdušujejo otroke in v njih vzbujajo zanimanje in željo po upravljanju z marionetami. Želim si, da bi sčasoma poleg vseh ostalih lutk, ki se jih v večini uporabljajo v predšolskem obdobju, prostor med njimi našla tudi marioneta, ne glede na starostno obdobje otrok. Sama bom pri delu z otroki, ko bomo spoznavali lutke, vedno poleg vseh predstavila tudi marioneto in jo otrokom približala, tako kot sem to storila v tem projektnem delu. Iz celotnega dela je razvidno, da marionete veliko doprinesejo vsakemu posamezniku in celotni skupini.

20 LITERATURA IN VIRI

- Bahovec, E. D. (1999). *Kurikulum za vrtce*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.
- Dubská, A. (2018). *Czech Puppets Over the Centuries The International Institute of Puppet Arts in Prague*. Pridobljeno 9. 6. 2019, <https://www.czechmarionettes.com/en/Czech-Puppets-Over-the-Centuries>.
- Golub, Z. (2003). *Šolsko lutkovno gledališče z zbirko lutkovnih igric*. Nova Gorica: Educa, Melior.
- Lainšček, F. (1994). *Za lutkovno in otroško gledališče*. Murska Sobota: Franc-Franc.
- Majaron, E. (1987/1988). Z lutkami po svetu. *Pionir: poljudnoznanstvena revija za mlade*, 43 (4), 16–18,
- Majaron, E. in Korošec, H. (2006). Otrokovno ustvarjanje z lutko. V B. Borota, V. Geršak, H. Korošec in E. Majaron. (2006). *Otrok v svetu glasbe, plesa in lutk*. Koper: Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta.
- Marjanovič Umek, L. in Zupančič, M. (2001). *Psihologija otroške igre*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Pokrivka, V. (1980). *Dijete i scenska lutka*. Zagreb: Šolska knjiga.
- Trefalt, U. (1993). *Osnove lutkovne režije*. Ljubljana: Zveza kulturnih organizacij Slovenije.
- Varl, B. (1995a). *Moje lutke 1: Lutke na palici*. Šentilj: Aristej.
- Varl, B. (1995b). *Moje lutke 2: Lutke na nitkah*. Šentilj: Aristej.
- Varl, B. (1997a). *Moje lutke 3: Ročne lutke*. Šentilj: Aristej.
- Varl, B. (1997b). *Moje lutke 4: Ploske lutke*. Šentilj: Aristej.
- Varl, B. (1997c). *Moje lutke 5: Mimične lutke*. Šentilj: Aristej.
- Verdel, H. (1987). *Lutkarstvo na Slovenskem*. Ljubljana: Mestno gledališče ljubljansko.
- Wiki (2019). *Jože Pengov*. Pridobljeno 9. 6. 2019, https://sigledal.org/geslo/Jo%C5%BEEe_Pengov.
- World Encyclopaedia of Puppetry Arts (2019). *Jože Pengov*. Pridobljeno 9. 6. 2019, <https://wepa.unima.org/en/joze-pengov/>.